

GETUIGENBOEKJE 2024

www.hetacv.be/sociale-verkiezingen

Vooraf

Bij sociale verkiezingen kiezen werknemers hun vertegenwoordigers in de ondernemingsraden en in de Comités voor Preventie en Bescherming op het werk. Net als alle andere verkiezingen moeten de sociale verkiezingen normaal en eerlijk verlopen. Daarover waken de getuigen. Zij moeten de wetgeving kennen en weten hoe de verkiezingen in de praktijk in elkaar zitten.

Dit getuigenboekje wil de getuigen daarbij helpen. Gebruik het als een leidraad bij de controle op de kiesverrichtingen en de verwerking van de resultaten.

Dit boekje bevat ook een afschrift van het proces-verbaal. Vul dit afschrift volledig in. Het is een hulpmiddel dat je helpt te vergelijken met het officiële proces-verbaal. Nadien kan je het ook gebruiken om de resultaten te bezorgen aan de verantwoordelijke sociale verkiezingen van je ACV-verbond. De contactgegevens van de verantwoordelijken vind je achteraan dit boekje, in de bijlagen. De gegevens worden gebruikt om snel de resultaten in te zamelen.

*Later wordt het proces-verbaal ook gebruikt voor de controle van de voorlopige officiële resultaten die door de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg worden opgemaakt op basis van de versie van de werkgever. Bij vorige verkiezingen was die controle echt geen overbodige luxe: in heel wat door de werkgever doorgegeven resultaten stond een of andere fout. Daarom willen we de cijfers die de werkgevers doorgaven ook via internet raadpleegbaar maken voor ACV-militanten. Enkele uren nadat je werkgever de resultaten ingaf kan je die zelf verifiëren op **www.hetacv.be/sociale-verkiezingen**. Of geef via die weg zelf de resultaten van je onderneming of instelling door.*

*Dit boekje bevat enkel een overzicht van de voorschriften waarop de getuige toezicht moet houden. Weet dat het ACV ook een Handleiding wetgeving sociale verkiezingen 2024 heeft gepubliceerd, waarin de volledige wetgeving van de sociale verkiezingen is opgenomen, samen met de brochure van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Deze publicaties zijn onmisbaar voor getuigen. In dit boekje wordt er af en toe naar verwezen. Wil je graag de volledige handleiding? Vraag ernaar bij de vrijgestelde van je centrale of verbond. Of download de handleiding op **www.hetacv.be/sociale-verkiezingen**.*

*Heb je nog vragen over de procedure of de wetgeving? Neem dan contact op met je ACV-verbond (adressen en openingstijden via **<https://www.hetacv.be/contact>**).*

Veel succes!

ACV Dienst Onderneming

Inhoud

Vooraf	3
Enkele afkortingen	6
1 De getuigen aanduiden	7
2 De opdrachten en rechten van een getuige	10
3 Controletaken van de getuige vóór de stemming	14
1. De oproeping van de kiezers	14
2. De benodigdheden van een getuige	15
3. Het stembureau samenstellen	16
4. De stembiljetten controleren	18
5. De inrichting van het lokaal	19
6. Toezicht op naleving van datum en uurregeling	19
4 Controletaken van de getuige tijdens de stemming	20
1. Wie mag aan de stemming deelnemen?	20
2. Uitreiking van de stembiljetten	21
3. De stembiljetten vervangen	22
4. Kiezers die niet bekwaam zijn alleen te stemmen	23
5. De stembussen verzegelen	23
6. Toevoegen van de stemmen per brief	24
5 De stemverrichtingen afsluiten	25
1. Het proces-verbaal van de stemverrichtingen opstellen	25
2. De omslagen met de resterende stembiljetten en lijsten verzegelen	26
6 Het tellen van de stemmen	27
1. Tellen: wanneer en door wie?	27
2. De stembiljetten van de stemming per brief	27
3. Het sorteren van de stembiljetten	28
4. De stembiljetten met geldige stemmen	29
5. De blanco stemmen	29
6. Ongeldige stembiljetten	29
7. Verdachte stembiljetten	31
8. Het tellen van de stemmen	32
9. Het proces-verbaal van de stemopneming opstellen	33
10. Verzegeling van de stembiljetten	34
7 De mandaten verdelen	35
1. Welk bureau doet wanneer de verdeling van de mandaten?	35
2. De berekening van het kiescijfer	35
3. De berekening van de kiesquotiënten	36
4. Bijzondere gevallen om het laatste mandaat toe te wijzen	37
5. Aanwijzing van de verkozen kandidaten	40

6. Aanwijzing van de plaatsvervangers en de volgorde van de niet-verkozenen	47
7. Regels voor de vervanging van de gekozenen en van de plaatsvervangers	49
8 Het afsluiten van de kiesverrichtingen	53
1. Het opmaken van het proces-verbaal en het verzenden van de resultaten van de stemming	53
2. Doorgeven en controleren van de officiële uitslag	55
3. Het verzenden van de documenten	55
4. Het verzegelen en bewaren van de documenten	55
9 De stemming per brief	56
1. Wanneer mag er per brief worden gestemd?	56
2. De verzending van de stembiljetten	57
3. Verwerking van de stemmen per brief	61
4. Laattijdig toegekomen stembiljetten	61
5. Een kiezer stemt in het stembureau én per brief	61
10 Elektronisch stemmen	62
1. Ondernemingen die elektronisch kunnen stemmen	62
2. Voorwaarden waaraan het informaticasysteem moet voldoen	62
3. Vorming	63
4. Samenstelling van de kiescolleges	63
5. Samenstelling van de stembureaus	63
6. Stemmen vanaf de werkpost onder bepaalde voorwaarden	63
7. Stemming per brief	64
8. Inbrengen van de kandidatenlijsten en oproeping van de kiezers	64
9. Aandachtspunten voor de getuigen bij het openen van de stembureaus	65
10. Aandachtspunten voor de getuigen tijdens de stemverrichtingen	67
11. Aandachtspunten voor de getuigen bij het afsluiten van de kiesverrichtingen	68
11 Vrijstelling van het organiseren van verkiezingen	69
1. Geen enkele kandidatenlijst werd ingediend	69
2. Geen enkele kandidatenlijst werd ingediend voor één categorie maar wel voor andere categorieën	70
3. Een aantal kandidaten gelijk aan of kleiner dan het aantal effectieve mandaten	71
4. "Ondernemingsakkoorden"	73
12 Mededeling van het proces-verbaal aan het ACV	73
13 Aanplakking verkiezingsuitslag en toewijzing mandaten	74
14 Nietig verklaren of verbeteren van de verkiezingsuitslag	75
15 De vergoeding voor de getuigen	76
Bijlagen	77
Nuttige adressen	114

Enkele afkortingen

ACV-Handleiding

De Handleiding wetgeving sociale verkiezingen 2024, uitgegeven door het ACV

FOD-brochure

De brochure van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg betreffende de sociale verkiezingen.

Comité of Comité PB

Het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk

OR of raad

De ondernemingsraad

Wet OR

Wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven (wetgeving met betrekking tot de ondernemingsraden)

Wet welzijn

Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (wetgeving met betrekking tot de Comités voor Preventie en Bescherming op het werk)

Wet SV 2024:

De gecoördineerde wet van 4 december 2007 betreffende de sociale verkiezingen van het jaar 2008 (Belgisch Staatsblad 07/12/2007) zoals gewijzigd door de wet van 30 december 2009 (Belgisch Staatsblad 31/12/2009), door de wet van 28 juli 2011 (Belgisch Staatsblad 12/09/2011), door de wet van 2 juni 2015 (Belgisch Staatsblad 22/06/2015) en de wet van 4 april 2019 (Belgisch Staatsblad van 30 april 2019) en de wet van 5 juni 2023 (BS 30 juni 2023)

Dag X:

De datum van aanplakking van het bericht dat de verkiezingsdatum aankondigt (90 dagen voor de eigenlijke kiesverrichtingen)

Dag Y:

De datum van de verkiezingen

FOD of FOD WASO

Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

1 De getuigen aanduiden

1. Elke organisatie die kandidaten heeft voorgedragen, heeft het recht om voor elk stembureau een getuige en een plaatsvervangende getuige aan te wijzen. In de strikte zin van de wet kunnen de “huislijsten” van kaderleden, die geen representatieve organisaties zijn, geen getuigen aanduiden, maar het lijkt gerechtvaardigd om hen dit toe te staan.
2. De getuigen worden ten laatste 70 dagen na de aanplakking van de verkiezingsdatum aangeduid (art. 44 wet SV 2024). Naargelang de verkiezingsdatum in de onderneming dus ten laatste op een dag in de periode van 23 april tot 6 mei 2024.
3. Voor een goed begrip maken we een onderscheid tussen een kiescollege en een stembureau of kiesbureau.
 - **Het stembureau** is een groep mensen die aangewezen wordt om de eigenlijke stemverrichtingen (stemmen, stemopneming, verdeling van de mandaten en aanwijzing van de verkozenen) te leiden en er toezicht op uit te oefenen. In een onderneming kunnen er meerdere stembureaus zijn. Er wordt een stembureau opgericht voor elk kiescollege, maar er kunnen ook meerdere stembureaus voor eenzelfde kiescollege worden opgericht. Dat is bijvoorbeeld dikwijls het geval in ondernemingen met verschillende vestigingsplaatsen. In elk kiescollege wordt in dat geval dan één stembureau als hoofdbureau aangeduid. Er kunnen dus meerdere stembureaus zijn.
 - **Het kiescollege** is de groep van kiezers die als groep apart haar vertegenwoordigers in het comité of ondernemingsraad verkiest. Het kan gaan om jongeren, arbeiders, bedienden of kaderleden. Zodra er 25 jongeren, arbeiders of bedienden zijn, stemmen die als groep apart en verkiezen ze hun vertegenwoordigers. Dat geldt ook voor de kaderleden, maar enkel bij de ondernemingsraden zodra er 15 kaders zijn. Voor elk kiescollege wordt dan (minstens) een apart stembureau opgericht (art. 42 wet SV 2024).

- Zijn er minder dan 25 jongeren, dan stemmen de jongeren niet apart en wordt ook geen mandaat voorbehouden aan de jongeren. De jongeren worden op de kiezerslijst verdeeld onder de arbeiders, bedienden en kaders. Dat geldt bij de ondernemingsraad ook als er minder dan 15 kaders zijn: die worden dan als bedienden (of jongere) ingedeeld.
- Zijn er minder dan 25 arbeiders, dan wordt wel minstens één mandaat voorbehouden voor de arbeiders. De arbeiders stemmen dan echter niet apart als groep: ze worden samengevoegd bij de bedienden voor de stemming en krijgen in principe allemaal twee stembrieven: een om de arbeidersvertegenwoordigers te verkiezen, en een stembiljet om de bediendevertegenwoordigers te kiezen. De arbeiders verkiezen dan mee de bediendevertegenwoordigers, en de bedienden stemmen mee om de arbeidersvertegenwoordigers te verkiezen. Dit noemt men een gemengd kiescollege.
- Hetzelfde geldt als er minder dan 25 bedienden zijn: er wordt minstens één te verkiezen mandaat voor hen voorbehouden, ze stemmen samen met de arbeiders, en iedereen krijgt in regel twee stembiljetten. De bedienden kunnen dan stemmen zowel voor de arbeiders als voor de bediendekandidaten.

Op dag X worden de kiezerslijsten en de te verdelen mandaten vastgelegd. Op die manier wordt het aantal kiescolleges vastgelegd. Ook wordt dan de datum en de uurregeling van de stemming vastgelegd. De kiesbureaus worden samengesteld tegen uiterlijk dag X+54 (tussen 7 april en 20 april 2024).

- 4.** De getuigen moeten werknemers zijn. Ze mogen voorgedragen kandidaten zijn. In de praktijk zijn het dan ook dikwijls kandidaten die als getuige worden aangewezen.
- 5.** In een aantal gevallen is er geen duidelijkheid over het aantal getuigen dat mag worden aangeduid. Meer bepaald wanneer een en hetzelfde stembureau zowel de verkiezing voor comité als voor ondernemingsraad organiseert voor een bepaald kiescollege. Vroeger werd vaak toegepast dat dit juridisch twee aparte stembureaus zijn (een comité, een ondernemingsraad) en er dus per stembureau twee getuigen door elke betrokken organisatie mogen worden aangeduid. De wetgeving is hierover niet duidelijk, de nationale arbeidsraad verdeeld. Gedurende de sociale verkiezingen van 2008 was er echter een vonnis (Arb Leuven, 11 juli 2008, AR nr O8/913/A) waarbij de rechtbank oordeelde dat ook in dat geval slechts één getuige mag worden aangeduid per organisatie. Ook de FOD-brochure volgt deze

stelling. Dat lijkt ons ook de aanbevolen richting: één getuige per organisatie per feitelijk stembureau. Dat brengt mee dat bij een gemengd kiescollege slechts één getuige per nationale organisatie zowel voor de arbeiders als de bedienden toezicht houdt.

De FOD-brochure wijst erop dat als eenzelfde materieel stembureau en dezelfde groep mensen de verkiezing organiseert voor verschillende aparte kiescolleges, dit juridisch wel degelijk meerdere stembureaus zijn. We hebben het dan over de situatie dat hetzelfde bureau voor verschillende aparte kiescolleges van jongeren, arbeiders, bedienden of kaders als stembureau functioneert. Dat kan door gebruik te maken van de mogelijkheid om af te wijken van de regel dat elk stembureau moet zijn samengesteld uit bijzitters die op de kiezerslijst van hun categorie voorkomen. In zo een geval kunnen er dus evenveel getuigen worden aangeduid als er kiescolleges zijn.

- 6.** De organisatie, de vakbond, bepaalt in welk stembureau de getuige zijn opdracht zal uitvoeren. De getuige moet niet noodzakelijk als getuige op treden in het kiescollege van zijn categorie (bijvoorbeeld arbeiders in het kiescollege van arbeiders). Je kunt als getuige optreden in eender welk kiescollege (arbeiders, bedienden, kaders en jeugdige werknemers).
- 7.** De organisaties moeten zelf de getuigen verwittigen dat zij als getuige werden aangewezen en in welk stembureau ze hun opdracht moeten uitvoeren.
- 8.** De organisaties delen ook aan de werkgever mee wie de getuigen zijn op dag X+70 (art. 44 wet SV 2024) en in welk stembureau zij hun opdracht zullen uitvoeren. Dat is het eenvoudigst via de FOD-applicatie. Gebeurt het schriftelijk, maak dan best gebruik van een volmacht namens de nationale interprofessionele organisatie of een volmacht van de centrale. Om ter plaatse betwisting te vermijden met de voorzitter of de leden van het stembureau krijgt de getuige zelf ook best een document van zijn organisatie waarin wordt bevestigd dat hij als getuige is aangeduid, met vermelding van zijn stembureau. Dat kan ook eenvoudig met een kopie van het document aan de werkgever waarin staat wie getuigen en plaatsvervanger zijn voor het ACV voor welk stembureau.

2 De opdrachten en rechten van een getuige

EEN KORT OVERZICHT

1. De getuigen zien toe op het verloop van de kiesverrichtingen. Hun belangrijkste opdrachten zijn:

- controleren of de kiesverrichtingen regelmatig verlopen zijn;
- toezien op de indeling in geldige en ongeldige stemmen, op de verdeling en toewijzing van de mandaten;
- bewaken dat het proces-verbaal foutloos wordt ingevuld.

2. De rol van de getuigen om de gegevens te verifiëren die de werkgever overmaakt aan de FOD WASO (resultaten van de verkiezingen) is wat veranderd door de digitalisering. Tegenwoordig vult de werkgever een databestand aan op de website van de FOD. In uitzonderlijke gevallen kan deze gegevensuitwisseling op verzoek van de werkgever wel nog op papier verlopen.

ACV-getuigen kunnen via de ACV-website de resultaten inkijken die door hun werkgever werden ingebracht op de databank van de FOD WASO. Op de website www.hetacv.be/sociale-verkiezingen kan je met de zoekmotor je onderneming opzoeken. In één muisklik zie je de uitslag in stemmen en zetels die je werkgever aan de FOD doorgaf als officieel resultaat. Zie je een fout? Meld die dan meteen met het bijbehorende formulier aan de verantwoordelijke sociale verkiezingen van het verbond. We doen dan het nodige. Twee keer per dag (in de namiddag en in de vooravond) worden de gegevens op de ACV-website geactualiseerd.

De getuigen kunnen hun werkgever ook rechtstreeks om een afdruk vragen van de gegevens die hij heeft ingebracht in de webapplicatie van de FOD. Het programma voor de elektronische verzending heeft een mogelijkheid om de gegevens af te drukken. Dan kan je op papier de gegevens meteen grondig controleren.

Het is zeker niet overbodig om de einduitslag te controleren. Vorige keer bleken er in verschillende resultaten grote of kleine fouten te zitten. De officiële einduitslag is bepalend voor bijvoorbeeld de samenstelling van paritaire comités, de verdeling van mandaten in de ar-

beidsrechtbanken en de beheerscomités sociale zekerheid ... Correcties en fouten die later na het afsluiten van de periode voor correcties worden ontdekt, worden niet meer rechtgezet in de officiële einduitslag!

Bij betwistingen over de correcte uitslag zal steeds naar het proces-verbaal worden teruggegrepen. Wat in het proces-verbaal staat is het enige echte officiële resultaat, en hét bewijsstuk. De doorgegeven resultaten moeten daarmee overeenstemmen.

3. De getuigen maken geen deel uit van het eigenlijke stembureau. Het stembureau is een groep mensen die wordt aangewezen om de eigenlijke stemverrichtingen (stemmen, stemopneming, verdeling van de mandaten en aanwijzing van de verkozenen) te leiden en er toezicht op uit te oefenen. Het stembureau voor de verkiezingen van de raden en/of comités bestaat uit een voorzitter, een secretaris en 4 bijzitters (art. 42 wet SV 2024). De getuigen zijn dus niet mee verantwoordelijk voor de stemverrichtingen. Uiteraard blijft het nuttig en wenselijk om de berekening van de zetels en de verdeling ervan onder de verkozenen te controleren. Hiervoor vind je enkele tools terug op www.hetacv.be/sociale-verkiezingen.

4. De getuigen hebben in het stembureau geen medebeslissende bevoegdheid: alleen de voorzitter neemt beslissingen over het verloop van de kiesverrichtingen.

5. De getuigen hebben wel het recht om opmerkingen te maken over onregelmatigheden als ze die zouden vaststellen. Ze mogen zich hiervoor niet tot de kiezers richten, maar wel rechtstreeks tot de voorzitter.

6. De getuigen hebben het recht om hun opmerkingen (over eventuele onregelmatigheden) in het proces-verbaal te laten opnemen (art. 44 wet SV 2024). Als dit zou worden geweigerd, dan neemt de getuige daarvan best zelf nota, en verwittigt achteraf zijn organisatie. In zwaarwichtige gevallen kan dit aanleiding geven tot het vernietigen van de verkiezingen en moet alles worden overgedaan.

Het recht om opmerkingen te laten opnemen in het proces-verbaal is het belangrijkste wapen van de getuige. Het proces-verbaal is immers de officiële vaststelling van de stemverrichtingen. Het heeft daarom een grote bewijskracht bij eventuele betwistingen. Als de geldigheid van de stemverrichtingen wordt betwist, wordt in de eerste plaats teruggegrepen naar het proces-verbaal en de opmerkingen die erin zijn opgenomen.

Maak gebruik van dit recht en laat alle vastgestelde onregelmatigheden in het proces-verbaal vastleggen. Zoniet zal er zeer moeilijk bewijs van de onregelmatigheden kunnen worden geleverd.

Een voorbeeld: de arbeidsrechtbank van Brussel besliste naar aanleiding van de sociale verkiezingen dat als de getuige van een vakorganisatie in het proces-verbaal geen enkel voorbehoud heeft gemaakt, zijn hij en zijn vakorganisatie gebonden door het genoemde akkoord en ook door de verrichtingen van het bureau. Hij heeft deze namelijk stilzwijgend aanvaard. De rechtbank heeft de uitslag dan ook niet willen verbeteren. Zij heeft de verkiezingen ook niet ongeldig verklaard. (Arbrb. Brussel, 6/7/2000 en Arbh. Brussel, 28/9/2000). Gelukkig bestaat er nog een vonnis dat de belangrijke rol van de getuige benadrukt.

Uiteraard signaleren de getuigen hun opmerking best eerst aan de voorzitter van het stembureau, zodat deze de situatie kan aanpassen. Wordt er geen gevolg gegeven aan de opmerking, of is er door een laattijdig ingrijpen intussen een onregelmatigheid gebeurd, dan laat de getuige in elk geval zijn opmerking in het proces-verbaal opnemen.

Het is heel belangrijk dat het proces-verbaal foutloos wordt ingevuld. Achteraf vastgestelde fouten in een proces-verbaal kunnen enkel bij vonnis van de arbeidsrechtbank worden rechtgezet. Let er dus goed op dat bijvoorbeeld de uitslagen bij de juiste vakbond worden geschreven. De uitslagen voor het ACV moeten worden genoteerd onder lijstnummer 2! Dit geldt ook wanneer het ACV de enige vakbond is die een lijst indient: de lijsten moeten ingevoerd worden onder het juiste nummer, en niet onder nummer 1 mocht er slechts 1 lijst zijn. Dat soort vergissingen kan achteraf niet meer worden hersteld in de officiële uitslagen. Staan in het proces-verbaal de ACV-uitslagen bijvoorbeeld verkeerdelijk genoteerd in het vakje voor het ACLVB of ABVV, dan blijft dit ook zo in de officiële resultaten. Ook al zegt achteraf iedereen dat het een vergissing was. Enkel de rechtbank kan nadien nog een proces-verbaal corrigeren. Na de verkiezingen rusten slechts twee weken om in beroep te gaan bij de rechtbank. Daarna is de uitslag definitief, ook al gaat het om manifeste vergissingen. Vanaf deze sociale verkiezingen kunnen onnauwkeurigheden (in de resultaten) die gebaseerd zijn op materiële fouten echter zonder tussenkomst van een rechter worden gecorrigeerd d.m.v. een overeenkomst tussen de werkgever en alle organisaties die kandidaten hebben voorgedragen.

7. De wetgeving voorziet niet uitdrukkelijk dat de getuigen het proces-verbaal ondertekenen. Voor de voorzitter en de leden van het stembureau daarentegen is dit wel expliciet in de wetgeving voorzien (art. 68 wet SV 2024).

8. De getuigen moeten door de voorzitter van het stembureau correct worden ingelicht over de uit te voeren handelingen wanneer de kiezers die per aangetekende brief (of met een andere methode) worden opgeroepen voor de stemming. Ze hebben het recht hierbij aanwezig te zijn en de regelmatigheid van de verrichtingen te controleren (art. 47, wet SV 2024). Best controleren ze daarbij hoe de lijst is samengesteld van wie wordt opgeroepen per brief om zich ervan te verzekeren dat iedereen werd opgeroepen: hetzij door de overhandiging van een oproepingsbrief, hetzij op een andere wijze (bijvoorbeeld e-mail) maar met een persoonlijke ontvangstbevestiging, hetzij door de verzending van een aangetekende brief aan alle overige werknemers ten laatste 8 dagen voor de stemming. Je kan afwijken van deze laatste verplichting om aangetekend te verzenden als er unanimité is hierover binnen de raad of het comité (zie 3.1).

9. Bij een stemming per brief mogen de getuigen ook aanwezig zijn bij de oproeping en de verzending van de stembiljetten om deze zendingen te controleren op een correct verloop (zie hoofdstuk 9: "De stemming per brief").

10. Na afloop van de stemming of bij onderbreking ervan moeten de stembussen verzegeld worden. De teruggenomen en ongebruikte stembiljetten, of de stembiljetten met de uitgebrachte stemmen moeten opgeborgen worden in verzegelde omslagen. De getuigen hebben het recht deze omslagen te verzegelen, bijvoorbeeld door er een stempel van hun organisatie op aan te brengen. Op die wijze kunnen ze controleren dat er geen onregelmatigheden gebeuren met de stembiljetten.

11. Als de getuige zelf in een ander stembureau moet gaan stemmen dan dat waar hij toezicht houdt (bijvoorbeeld omdat hij tot een andere werknemerscategorie behoort), mag hij om een schorsing van de kiesverrichtingen vragen voor de tijd die nodig is voor het uitbrengen van zijn stem (overheidsbrochure hoofdstuk II)

12. De prestaties van de getuigen die de kiesverrichtingen bijwonen worden als effectief werk beschouwd, met recht op loon (art. 20 wet OR; art. 60 wet Welzijn). Een rechtbank oordeelde eerder dat loon verschuldigd is, maar geen overloon of inhaalrust. Het recht op loon houdt ook de eventuele toeslagen in voor nachtprestaties of verplaatsingskosten als dit van toepassing is.

3 Controletaken van de getuige vóór de stemming

1. DE OPROEPING VAN DE KIEZERS

De werkgever roept de kiezers op voor de verkiezingen met een oproepingsbrief die hen in de onderneming ten laatste 10 dagen voor de datum van de verkiezingen wordt overhandigd, dus uiterlijk op dag X+80 (art. 47 wet SV 2024). De werkgever mag daar dus al eerder mee beginnen, en verzamelt bij voorkeur bewijzen (handtekeningen) van ontvangst.

Een bericht dat aangeplakt wordt op dag X+80 (of een e-mail die beschikbaar is voor alle werknemers in de onderneming tijdens de werkuren) duidt aan dat deze overhandiging van de oproepingsbrieven heeft plaatsgehad (art. 47 wet SV 2024).

Voor deze sociale verkiezingen kan de werkgever de kiezers rechtstreeks oproepen door een ander middel dan via de overhandiging van de oproepingsbrief in de onderneming, op voorwaarde dat hierover binnen de raad of het comité, of als er geen raad of comité is, tussen de werkgever en de vakbondsafvaardiging, een unaniem akkoord werd bereikt, en enkel voor de kiezers die beschikken over een e-mailadres van de werkgever of de gebruiker, alsook over de toegang tot een digitaal instrument dat hen door de werkgever of gebruiker ter beschikking wordt gesteld op hun gebruikelijke werkplek. Deze overeenkomst moet uiterlijk op dag X worden gesloten. De werkgever moet het bewijs leveren van deze alternatieve verzending van de oproeping én van ontvangst door de bestemming (art. 47 wet SV 2024).

Van aangetekende zendingen wordt wettelijk aangenomen dat deze werden ontvangen. Voor al degenen waarvoor de werkgever dat bewijs van ontvangst niet kreeg moet er ten laatste acht dagen voor de stemming toch een oproeping bij aangetekende brief worden verzonden (X + 82), tenzij een alternatieve methode unaniem werd goedgekeurd.

Dit akkoord zal de alternatieve methode voor de oproepingsbrieven en modaliteiten bevatten. De werkgever overhandigt de overlegorganen de lijst van de betrokken werknemers en de noodzakelijke gegevens voor de oproepingsbrief. Dit akkoord moet tijdens de verkiezingen van de ondernemingsraad aan alle vakbonden en aan NCK worden meegedeeld.

Fouten door het niet oproepen van bepaalde kiezers die achteraf wiskundig gezien een effect kunnen hebben op de uitslag, zijn een klassieker voor het

nietig verklaren door rechtbanken van de verkiezingsprocedure. Een werkgever die niet alle voorzorgen neemt bij de oproeping loopt dus het risico dat de hele procedure opnieuw moet worden overgedaan.

In geval per brief wordt gestemd, stuurt de voorzitter van het stembureau ten laatste tien dagen voor de verkiezingen aan de kiezers die per brief kunnen stemmen de oproepingsbrief, samen met het of de gestempelde stembiljet(ten). De verzending gebeurt met een ter post aangetekende brief. Als er zowel voor OR als voor comité verkiezingen zijn mogen de oproepingen en de afgestempelde stembiljetten van OR en Comité PB samen worden verstuurd. De getuigen moeten hiervan worden verwittigd en zij mogen deze verrichtingen bijwonen (art. 47 wet SV 2024).

De oproepingsbrief moet de volgende vermelding bevatten: "Om de afvaardiging die zal worden verkozen een werkelijk vertegenwoordigend karakter te geven, hebben alle werknemers tot plicht aan de stemming deel te nemen."

Aandachtspunten voor de getuige:

- *Controleer of de oproeping tijdig en effectief gebeurt.*
- *Ga na of iedereen die op de definitieve kiezerslijst staat ook uitgenodigd wordt voor de verkiezingen.*
- *Ga na of iedereen die geen oproepingsbrief overhandigd kreeg, en evenmin de ontvangst bevestigde van een mail daarover, wordt opgeroepen per aangetekende brief of via een ander unaniem goedgekeurd communicatiekanaal.*
- *Ga na of de oproepingsbrief de vermelding bevat voorzien in artikel 47 van de wet SV 2024: "Om de afvaardiging die zal worden verkozen een werkelijk vertegenwoordigend karakter te geven, hebben alle werknemers tot plicht aan de stemming deel te nemen";*
- *Merk je als getuige tekortkomingen op één of ander punt? Signaleer dit dan aan de voorzitter. Krijgt je opmerking geen gevolg? Laat de bemerking later notuleren in het proces-verbaal.*

2. DE BENODIGDHEDEN VAN EEN GETUIGE

Wanneer je je als getuige bij het stembureau meldt, moet je het volgende bij hebben:

- het bewijs van je organisatie dat je getuige bent in het betrokken stembureau;
- je oproepingsbrief;

- je identiteitskaart;
- een stempel om de stembussen en de omslagen mee te verzegelen. Hiervoor kan je best een stempel van de organisatie gebruiken.
- de samenstelling van het betrokken stembureau zoals dit aangeplakt werd in de onderneming uiterlijk tussen 13 en 26 april 2024;
- schrijfgierief, papier, dit getuigenboekje, de *ACV-Handleiding wetgeving sociale verkiezingen 2024*;
- eventueel een kopie van de definitieve kiezerslijst en een modeltabel (zie pagina 32).
- Als je toegang hebt tot internet, kan je de resultaten herberekenen met de ACV-toepassing.

Belangrijk: kom op tijd!

3. HET STEM-BUREAU SAMENSTELLEN

De getuige gaat na of het stembureau effectief aanwezig is en is samengesteld overeenkomstig het bericht dat werd aangeplakt in de onderneming tussen 13 en 26 april 2024 (art. 43 wet SV 2024)

Het stembureau is de groep mensen die aangewezen wordt om de eigenlijke stemverrichtingen (stemmen, stemopneming, verdeling van de mandaten en aanwijzing van de verkozenen) te leiden en er toezicht op uit te oefenen. Het stembureau voor de verkiezingen van de raden en/of comités bestaat telkens uit een voorzitter, een secretaris en 4 bijzitters (art. 42 wet SV 2024).

In de onderneming kunnen verschillende stembureaus worden opgericht. Als de onderneming minstens 25 werknemers jonger dan 25 jaar, minstens 25 arbeiders, minstens 25 bedienden, of minstens 15 kaderleden telt, moet voor elk van deze categorieën een apart kiescollege worden samengesteld. Voor elk kiescollege is de oprichting van een afzonderlijk stembureau verplicht (art. 42 wet SV 2024). Als de omstandigheden dit vereisen, kunnen er per kiescollege ook meerdere stembureaus worden ingericht. In dit geval zal één van de stembureaus als hoofdstembureau worden aangeduid.

De samenstelling van de stembureaus moet in de onderneming gebeuren ten laatste 54 dagen na de aanplakking van de verkiezingsdatum (tussen 7 en 20 april 2024). De voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter worden al eerder aangeduid door de ondernemingsraad of het comité (X+40). In veel ondernemingen wordt een werkgroep 'Sociale Verkiezingen' op-

gericht. Is er geen raad of comité, dan duidt de werkgever de voorzitter en zijn plaatsvervangend voorzitter aan. De werkgever moet daarvoor wel het akkoord hebben van de vakbondsafvaardiging. Is er geen vakbondsafvaardiging, dan moet de werkgever het akkoord hebben van de organisaties die kandidaten hebben voorgedragen voor het betrokken kiescollege. Is er op de dag van de aanplakking geen akkoord over de aanwijzing van de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter, dan moet de werkgever de sociaal inspecteur-districtshoofd van de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten verwittigen. Deze neemt dan de beslissing (art. 42 wet SV 2024).

De voorzitter duidt zelf een secretaris en een plaatsvervangend secretaris aan voor het stembureau. De 4 bijzitters van elk bureau worden door de raad of het comité aangeduid. Als er geen raad of comité is zal de voorzitter zelf de 4 bijzitters aanwijzen.

De voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter, de secretaris, de plaatsvervangend secretaris en de 4 bijzitters moeten allen behoren tot het personeel van de onderneming. Zij mogen niet onder de kandidaten worden gekozen. Voor de secretaris en bijzitters is er nog een bijkomende voorwaarde: zij moeten op de kiezerslijst van hun categorie voorkomen, tenzij de werknemersafgevaardigden of hun organisaties akkoord waren met een afwijking op die regel (art. 42 wet SV 2024).

Als op het ogenblik van de opening van het stembureau, of van de hervatting van de verkiezingen, de **voorzitter** van het stembureau afwezig is, moet onmiddellijk de plaatsvervangend voorzitter worden opgeroepen om de voorzitter te vervangen.

Mocht zelfs dat onmogelijk zijn, dan staat men voor een geval van overmacht. Men kan dan een nieuwe voorzitter aanduiden, in akkoord met de betrokken partijen (ondernemingshoofd en vakbondsafvaardiging of bij gebrek van vakbondsafgevaardigden, de organisaties die kandidaten hebben voorgedragen). Als ook dit onmogelijk is, kunnen de stemverrichtingen eventueel één of meerdere dagen uitgesteld worden tot de aangeduide voorzitter of zijn plaatsvervanger toch zijn taak kan waarnemen of een nieuwe voorzitter werd aangeduid.

Als de **secretaris** afwezig is, roept de voorzitter de plaatsvervangend secretaris op.

Als één of meer **bijzitters** niet aanwezig zijn, wijst de voorzitter ter vervanging kiezers aan, gekozen onder de eersten die zich in het kiesbureau aan-

melden. De wet stelt wel als voorwaarde dat die aanduiding van vervangers, voor zover het mogelijk is, de goede werking van de onderneming niet mag schaden. Is schade aan de goede werking van de onderneming daarbij onvermijdelijk ongeacht wie men aanduidt, dan heeft het functioneren van het stembureau toch voorrang.

“Buitenstaanders aan het bedrijf” kunnen geen functie vervullen met betrekking de sociale verkiezingen in de onderneming. Wanneer er eventueel sprake zou zijn van een uitbesteding van het secretariaat van de sociale verkiezingen, moet de getuige erop wijzen dat dit onwettelijk is en moet een bemerking in het proces-verbaal komen.

Aandachtspunten voor de getuige:

- *Ga na of het stembureau volledig is samengesteld overeenkomstig de aanplakking en de wetgeving.*
- *Het secretariaat mag niet worden uitbesteed aan buitenstaanders.*

4. DE STEMBILJETTEN CONTROLEREN

De werkgever maakt de stembiljetten aan in overeenstemming met het model in bijlage van de wet SV 2024 (art. 50 wet SV 2024) of in dit getuigenboekje. In dat model zijn alle lijsten in hetzelfde lettertype, even groot, naast elkaar gerangschikt, alles op dezelfde bladzijde, zodat de presentatie strikt neutraal is. De getuigen moeten erop toezien dat de namen van de kandidaten op het stembiljet overeenstemmen met de namen op de definitieve kandidatenlijsten.

Sinds de verkiezingen van 2004 mogen ondernemingen die onder het paritair comité voor de maatwerkbedrijven (P.C. 327) ressorteren een foto van alle kandidaten op de stembiljetten toevoegen als de handicap van de kiezers dit rechtvaardigt en er hierover een akkoord is tussen werkgever en alle werknemersorganisaties die kandidatenlijsten hebben ingediend (art. 50, wet SV 2024).

De stembiljetten moeten rechthoekig in vieren gevouwen zijn zodat de vaken bovenaan de lijsten naar binnen zijn gekeerd.

De voorzitter stempelt de stembiljetten op de keerzijde, voor al de stembiljetten op dezelfde plaats, met een stempel waarop de datum van de verkiezing vermeld staat.

Het aantal stembiljetten dat door het stembureau werd ontvangen moet worden geteld. Vul het aantal nadien in in het proces-verbaal van de verkiezingen.

Aandachtspunten voor de getuige:

- *Controleer of het stembiljet overeenstemt met het wettelijk model.*
- *Noteer het totaal aantal ontvangen stembiljetten in het proces-verbaal achterin dit getuigenboekje.*

5. DE INRICHTING VAN HET LOKAAL

De werkgever moet elk lokaal waar een stembureau is ingericht zo organiseren dat het stemgeheim wordt gewaarborgd, bijvoorbeeld door stemhokjes met gordijnen of panelen met open zijde naar buiten. Ook mag er binnen in dit lokaal geen beïnvloeding van de kiezer meer gebeuren (bijvoorbeeld geen publiciteit in de stemlokalen). Sommigen raden daarom aan tijdens het verloop van de stemming regelmatig ook de stemhokjes zelf nog even te controleren en na te gaan of er geen merktekens of geschriften werden aangebracht, of de potloden nog goed schrijven enz.

De stembus dient vooraf uiteraard leeg te zijn.

Bij elektronisch stemmen kunnen een aantal bijzondere bepalingen worden toegepast. Zie hoofdstuk 10 “Elektronisch stemmen”.

6. TOEZICHT OP NALEVING VAN DATUM EN UURREGELING

De verkiezingen moeten doorgaan op de datum en volgens de uurregeling zoals eerder werd vastgelegd in het bericht dat de verkiezingen aankondigde (aangeplakt in de onderneming tussen 13 en 26 februari 2024).

De getuigen waken erover dat deze datum en uurregeling wordt nageleefd om alle kiezers op het vooraf aangekondigd moment de kans te geven te gaan stemmen. Het wijzigen van deze uurregeling of datum is een belangrijke fout. Het kan sommige kiezers verhinderen om hun stem uit te brengen en anderzijds kiezers toelaten om hun stem uit te brengen buiten de voorziene tijdstippen. Dergelijke afwijkingen worden door de getuige best in het proces-verbaal vermeld. In de rechtspraak werd wijziging van de uurregeling aanvaard als een reden om de verkiezingen nietig te verklaren.

4 Controletaken van de getuige tijdens de stemming

1. WIE MAG AAN DE STEMMING DEELNEMEN?

De getuige moet letten op de identiteitscontrole van de kiezers, vooral van diegenen die niet in het bezit zijn van hun oproepingsbrief of een identiteitskaart.

Hij moet vooral nagaan of de kiezer op de kiezerslijst voorkomt. Zo niet mag hij niet stemmen. Op de dag van de verkiezingen doet het niet meer ter zake of men al of niet aan de kiesvoorwaarden voldoet. Het enige wat telt is of de kiezer al of niet op de definitieve kiezerslijst staat. Wie op de lijst staat mag stemmen, wie niet op de lijst staat, mag niet stemmen.

Wie wel op de lijst staat, mag niet worden geweigerd, ook niet wanneer hij de oproepingsbrief of de identiteitskaart niet bij zou hebben. Ook kiezers die op de lijst staan voor stemmen per brief en zich toch komen aanbieden in het stembureau om te stemmen mogen niet worden geweigerd. Uiteraard moet zo een geval nauwgezet worden opgevolgd zodat zijn of haar eventuele stem per brief wordt verwijderd en niet toegevoegd aan de stembiljetten.

Als kiezers worden toegelaten die niet op de lijst staan, kan dit een nietigverklaring opleveren. Hetzelfde geldt bij niet toelaten van kiezers die wel op de lijst staan.

Ten laatste op dag X +77, dertien dagen voor de stemming (de periode tussen 30 april en 13 mei 2024), mag de ondernemingsraad, resp. het Comité PB, mits unaniem akkoord, de werknemers die op dat ogenblik geen deel meer uitmaken van het personeel van de onderneming van de kiezerslijsten schrappen (art. 46 wet SV 2024). Ga als getuige dus na of je wel degelijk beschikt over deze laatste, definitieve kiezerslijst!

Aandachtspunten voor de getuige:

- Controleer of de kiezers die zich aanbieden wel degelijk op de kiezerslijst staan.
- Ga na of de kiezerslijst de definitieve kiezerslijst is (cfr. toiletage op X+77).
- Controleer of al wie op de kiezerslijst staat ook kan stemmen.
- Volg kiezers op die ook op de lijst van stemming per brief stonden.
- Laat bemerkingen hierover opnemen in het proces-verbaal.

2. UITREIKING VAN DE STEMBILJETTEN

De getuige moet nazien of de voorzitter aan elke kiezer de juiste soort stembiljetten én het juiste aantal stembiljetten geeft waarop hij recht heeft. Want een kiezer kan meerdere en verschillende stembiljetten krijgen.

Samengevat gelden volgende regels:

- De kiezer krijgt 2 stembiljetten: één voor het comité en één voor de ondernemingsraad. Als er alleen een comité wordt verkozen, krijgt hij alleen een stembiljet voor het comité.
- In geval van gemengde kiescolleges voor arbeiders en bedienden is het iets complexer. Als er zowel een kandidatenlijst is voor de arbeiders als voor de bedienden, dan krijgt de werknemer zowel een stembiljet voor de arbeiderskandidaten als een stembiljet voor de bediendekandidaten. Als er zowel een raad als comité wordt verkozen in een gemengd kiescollege, krijgt elke kiezer 4 stembiljetten.

Die regels leiden tot volgende toepassingen:

1. Als er enkel een comité wordt verkozen

Als er enkel een comité wordt verkozen, krijgt de kiezer één stembiljet met daarop de kandidatenlijst van zijn categorie (jongeren, arbeiders of bedienden). Behoort de kiezer tot een categorie waarvoor een apart kiescollege werd opgericht (jongeren, arbeiders of bedienden) waarvoor evenwel geen kandidatenlijst werd ingediend, dan kan hij niet deelnemen aan de stemming.

Als er slechts één kiescollege is opgericht en er gelijktijdig wordt gestemd voor de kandidaten-arbeiders en de kandidaten-bedienden (het gemengd kiescollege voor arbeiders en bedienden samen), dan krijgt de kiezer van de voorzitter 2 stembiljetten: één met de namen van de kandidaten-arbeiders en één met de namen van de kandidaten-bedienden.

Zijn er in dit geval echter enkel kandidatenlijsten ingediend voor de bedienden of enkel voor de arbeiders, dan krijgt elke kiezer slechts één stembiljet.

Is er in het geval van gemengde kiescolleges voor arbeiders en bedienden ook een apart jongerenkiescollege, dan krijgen de jongeren slechts één stembiljet met de namen van de kandidaten voor de jeugdige werknemers. Ontbreekt het in dit geval aan een ingediende kandidatenlijst voor jeugdige werknemers, dan kunnen de jonge werknemers niet deelnemen aan de stemming.

2. Als er een comité en een raad wordt verkozen

Als er een raad en een comité wordt verkozen, krijgt de kiezer 2 stembiljetten: één voor het comité en één voor de raad, telkens voor de categorie (jongeren, arbeiders, bedienden, kaders) waartoe hij behoort. Voor het comité behoren

kaders altijd tot de categorie bedienden of tot de categorie jongeren naargelang hun leeftijd.

Zijn er helemaal geen kandidatenlijsten voor het aparte kiescollege van jongeren, arbeiders, bedienden, kaders enz., dan kan men uiteraard geen stem uitbrengen, ook niet voor de kandidaten van een andere categorie.

Als er slechts één kiescollege is opgericht en er gelijktijdig wordt gestemd voor de kandidaten-arbeiders en de kandidaten-bedienden (het gemengd kiescollege voor arbeiders en bedienden samen), dan krijgt de kiezer van de voorzitter 4 stembiljetten: één met de namen van de kandidaten-arbeiders voor het comité, één met de namen van de kandidaten-bedienden voor het comité, één met de namen van de kandidaten-arbeiders voor de raad, en één met de namen van de kandidaten-bedienden voor de raad.

Ontbreekt het in dit geval aan kandidatenlijsten voor één of meerdere van deze 4 categorieën, dan krijgt de kiezer deze stembiljetten uiteraard niet, wel de overige stembiljetten.

Is er in het geval van gemengde kiescolleges voor arbeiders en bedienden samen, ook een apart jongerenkiescollege voor ondernemingsraad en comité, dan krijgen de jonge kiezers 2 stembiljetten, telkens met de kandidaten jeugdige werknemers. Ontbreekt het aan ingediende kandidatenlijsten van jonge werknemers voor comité of raad, of voor beide, dan krijgen de jonge kiezers deze stembrieven uiteraard niet. Ze krijgen evenmin een stembiljet voor een andere categorie en kunnen dus niet aan de verkiezingen deelnemen.

Is er in het geval van gemengde kiescolleges voor arbeiders en bediende een apart kaderkiescollege, dan krijgen de kaders het stembiljet met de kandidaten-bedienden en de kandidaten-arbeiders voor het comité en het stembiljet met de kandidaten-kaderleden voor de ondernemingsraad. Ontbreekt het aan ingediende kandidatenlijsten voor één of beide voornoemde categorieën, dan krijgen de kaders deze respectieve stembiljetten uiteraard niet. Ze krijgen evenmin een stembiljet voor een andere categorie.

Aandachtspunt voor de getuige:

- Hou toezicht op het uitreiken van het correcte soort en het correcte aantal stembiljetten.

3. DE STEMBILJETTEN VERVANGEN

De voorzitter is verplicht de kiezer een nieuw stembiljet te overhandigen wanneer die zijn stembiljet heeft beschadigd. Hij moet erover waken dat het stembiljet dat de kiezer in de stembus stopt geen teken, scheur of vuile vlekken draagt waardoor het nietig verklaard zou kunnen worden (overheidsbrochure

hoofdstuk 2, afdeling 5.2, pagina 147 van de ACV-Handleiding). Het oorspronkelijke stembiljet moet door de voorzitter worden vernietigd (art. 54 wet SV 2024).

Het aantal teruggenomen stembiljetten moet worden bijgehouden en achteraf in het proces-verbaal worden genoteerd.

Aandachtspunten voor de getuige:

- Controleer de vervanging van beschadigde stembiljetten en vernietiging van oorspronkelijke stembiljetten.
- Hou het aantal teruggenomen (vervangen) stembiljetten bij en noteer het resultaat daarvan in het afschrift van het proces-verbaal in dit getuigenboekje.

4. KIEZERS DIE NIET BEKWAAM ZIJN ALLEEN TE STEMMEN

De kiezer die lichamelijk onbekwaam is om alleen zijn stem uit te brengen, mag zich met toestemming van de voorzitter door iemand laten begeleiden of bijstaan. Er moet worden nagegaan of de voorzitter dit recht oordeelkundig laat gelden (art. 55 wet SV 2024). Als hij ten onrechte weigert of toestaat een begeleidend persoon aan te stellen, dan moet de getuige aan de voorzitter vragen dit in het proces-verbaal te vermelden. De getuige motiveert dan best zijn bemerking.

5. DE STEMBUSSEN VERZEGELEN

Het is mogelijk dat de stembussen moeten worden verzegeld omdat de stemverrichtingen worden onderbroken. Dat kan nodig zijn bij onderbrekingen tijdens de middagpauze, als de stembussen moeten worden vervoerd naar een ander lokaal, als de stemverrichtingen over meerdere dagen zijn gespreid (art. 59 wet SV 2024).

In al die gevallen is het belangrijk te voorkomen dat de stembussen onbewaakt achterblijven en er geknoeid zou kunnen worden.

De voorzitter moet dus de nodige maatregelen treffen om de stembussen, de resterende stembiljetten en de andere documenten rond de kiesverrichtingen (bijvoorbeeld de kiezerslijsten waarop werd aangeduid wie zijn stem uitbracht) veilig te bewaren (art. 59 en 60 wet SV 2024). Gewoonlijk worden daarbij de stembussen verzegeld en opgeborgen en de documenten opgeborgen in verzegelde omslagen. De getuigen kunnen op de verzegelingsband dan hun eigen kenteken aanbrengen. Dit kan met behulp van de stempel van de organisatie of door het plaatsen van hun handtekening. De getuige gaat daarbij ook na of de verzegeling zorgvuldig is gebeurd en niet zonder zichtbare tekens kan worden verbroken.

De getuige dient ook aanwezig te zijn bij het begin van de volgende kiesverrichting wanneer de omslagen of de bussen terug ontzegeld worden. Zo niet is het mogelijk dat in tussentijd stembiljetten worden weggenomen, ongeldig gemaakt, of er andere aan worden toegevoegd. Wanneer de telling elders dan op de stemplaats plaatsvindt (bijvoorbeeld wanneer een TBE twee bedrijfs-sites heeft en de telling voor iedereen op dezelfde locatie plaatsvindt), begeleidt de getuige dus het transport van de stembus.

6. TOEVOEGEN VAN DE STEMEN PER BRIEF

Na het sluiten van de stemming, maar voordat het stembureau het proces-verbaal van de verkiezingen afsluit, moeten de stemmen die per brief werden uitgebracht worden toegevoegd. Dit verloopt als volgt (art. 59 en 60 wet SV 2024):

- De voorzitter geeft aan het stembureau de omslagen die hij van de per brief stemmende kiezers heeft ontvangen. Hij mag ze niet openen.
- De naam van iedere per brief stemmende kiezer wordt door de secretaris in volgorde van ontvangst aangestipt op de kiezerslijst die voor de verzending van deze stembiljetten heeft gediend. Daarna opent de voorzitter de buitenste omslagen en plaatst de binnenste omslagen, die de stembiljetten bevatten, in de passende stembus. Deze laatste omslagen (de binnenste), mag hij op dat moment nog niet openen. Eerst moet het proces-verbaal worden opgemaakt over het aantal kiezers en het aantal teruggenomen en ongebruikte stembiljetten (zie 5.1. hierna).
- Opgelet: bij het aanstippen van de kiezers die per brief hebben gestemd moet ook worden geverifieerd dat kiezers die per brief hebben gestemd, niet eveneens in het stembureau zijn komen stemmen. Aparte kiezerslijsten voor wie is uitgenodigd om per brief te stemmen, en aparte kiezerslijsten voor de overige zijn daarbij uiteraard een handig hulpmiddel.
- De stembiljetten die teruggezonden zijn door een kiezer die al is komen stemmen in het stembureau zijn ongeldig. Ook in andere gevallen (zie pagina 29) zijn stembiljetten per brief ongeldig. In dit geval opent de voorzitter de buitenomslagen, in aanwezigheid van het daartoe, indien noodzakelijk, speciaal samengeroepen bureau. Het aantal van deze stembiljetten en de naam van de kiezers die al hun stem hebben uitgebracht in het stembureau, worden vermeld in een speciaal proces-verbaal dat door de voorzitter en de secretaris van het bureau wordt ondertekend. De getuigen mogen hierbij aanwezig zijn. Let ook op de andere gevallen waarbij stembiljetten per brief ongeldig zijn.

5 De stemverrichtingen afsluiten

1. HET PROCES-VERBAAL VAN DE STEMVERRICHTINGEN OPSTELLEN

Wanneer de stemming gesloten is, stelt het stembureau het proces-verbaal op (art. 59 en 60 wet SV 2024) opgemaakt volgens het model in bijlage.

Dit proces-verbaal vermeldt naast de namen van de bureauleden:

- a) het aantal ontvangen stembiljetten;
 - b) het aantal kiezers dat aan de stemming heeft deelgenomen;
 - c) het aantal teruggenomen stembiljetten;
 - d) het aantal niet gebruikte stembiljetten;
- en eventuele opmerkingen.

In geval van een gemengd kiescollege gebeuren de verrichtingen afzonderlijk voor de categorie van arbeiders en de categorie van bedienden. De getuige moet in dit geval bijzonder goed nagaan of er hierrond geen vergissingen gebeuren.

Het proces-verbaal moet worden ondertekend door alle bureauleden en het origineel moet door de voorzitter achteraf worden bezorgd aan de sociaal inspecteur-districtshoofd van de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten.

De getuigen hebben het recht om al hun opmerkingen over het verloop van de kiesverrichtingen te laten opnemen in het proces-verbaal (art. 44 wet SV 2024). Als getuigen onregelmatigheden vaststellen is het zeer belangrijk dat ze van dit recht gebruikmaken. Bij eventuele latere betwistingen van de verkiezingen of de resultaten zal men zich immers op dit proces-verbaal baseren.

We verwijzen opnieuw naar het vonnis van de arbeidsrechtbank van Brussel naar aanleiding van de sociale verkiezingen van 2000: als de getuige van een vakorganisatie in het proces-verbaal geen enkel voorbehoud heeft gemaakt, zijn hij en zijn vakorganisatie gebonden door het genoemde akkoord en ook door de verrichtingen van het bureau. De getuige heeft het proces-verbaal namelijk stilzwijgend aanvaard. De rechtbank heeft de uitslag dan ook niet willen verbeteren en heeft de verkiezingen ook niet ongeldig verklaard. (Arbrb. Brussel, 6/7/2000 en Arbh. Brussel, 28/9/2000).

Als de voorzitter weigert om bepaalde bemerkingen op te nemen in het proces-verbaal, dan neemt de getuige best zelf nota van deze bemerkingen en verwittigt achteraf de vrijgestelde van de beroepscentrale of de verantwoordelijke sociale verkiezingen van het gewestelijk vakverbond. Dergelijke zware fouten van de voorzitter kunnen aanleiding geven tot het nietig verklaren van de verkiezingen.

Aandachtspunten voor de getuige:

- Laat bemerkingen opnemen in proces-verbaal.
- Noteer gegevens van het proces-verbaal in dit getuigenboekje.

2. DE OMSLAGEN MET DE RESTERENDE STEMBILJETTEN EN LIJSTEN VERZEGELEN

De lijsten die voor het aanstippen van de kiezers hebben gediend, worden ondertekend door de bureauleden die ze hebben aangestreept. Ook de voorzitter ondertekent deze lijsten.

Samen met de teruggenomen en de niet-gebruikte stembiljetten worden ze door de voorzitter in een omslag opgeborgen. Deze omslag moet worden verzegeld (art. 59 wet SV 2024).

De getuigen hebben daarbij opnieuw het recht hierop hun zegel aan te brengen (art. 44 wet SV 2024).

De voorzitter moet deze documenten bewaren en uiterlijk de dag na de sluiting van de kiesverrichtingen in hun verzegelde omslagen aan de werkgever bezorgen. De werkgever moet ze gedurende 25 dagen bewaren. Als er beroep wordt aangetekend tegen de verkiezingsresultaten, moet de werkgever deze omslag aan de rechtbank bezorgen. Wordt er geen beroep ingesteld, dan mag de werkgever deze documenten na afloop van deze periode vernietigen (art. 68 wet SV 2024).

Aandachtspunt voor de getuige:

- Let op de verzegeling van de omslagen.

Na de voorgaande stappen begint het tellen van de stemmen. In de wetgeving wordt dit de stemopneming genoemd.

6 Het tellen van de stemmen

1. TELLEN: WANNEER EN DOOR WIE?

Het tellen gebeurt afzonderlijk voor elk stembureau en dit door het stembureau. Dat is ook het geval als meerdere stembureaus werden opgericht voor hetzelfde kiescollege. De getuige die zijn opdracht vervulde bij de eigenlijke stemming zal ook aanwezig zijn bij het tellen.

Het tellen begint in regel onmiddellijk na het sluiten van de stemming. De voorzitter kan wel beslissen om het tellen te verdagen, bijvoorbeeld bij ploegenarbeid als de stembureaus ook 's nachts open moeten zijn voor de nachtploeg. In zo'n geval kan de voorzitter beslissen het tellen van de stemmen pas de volgende morgen te beginnen. In dat geval moeten alle stembussen en de documenten verzegeld worden bewaard zoals beschreven in deel "4.5. De stembussen verzegelen." De getuige houdt hier de mee de controle op.

Maar het is aangewezen elk uitstel van de stemmentelling zo kort mogelijk te houden. Zowel de kandidaten als de werknemers willen immers zo snel mogelijk de uitslag van de verkiezing kennen.

Als met het tellen werd gestart, kan de voorzitter de telling toch nog onderbreken (bijvoorbeeld om advies in te winnen). Opnieuw moet dan alles verzegeld worden bewaard.

2. DE STEMBILJETTEN VAN DE STEMMING PER BRIEF

De voorzitter opent de stembus.

Als er ook per brief werd gestemd zitten in de stembussen de omslagen met de stembiljetten van de stemming per brief. Die zijn al eerder in de stembussen gestopt (zie deel 4.6. Toevoegen van de stemmen per brief).

De voorzitter haalt de omslagen uit de stembus en opent ze. Wanneer een omslag meer dan één stembiljet bevat, worden deze ongeldig verklaard (art. 60 wet SV 2024). De kiezer heeft voor elk stembiljet een aparte binnen- en buitenomslag gekregen met daarop naam en adres van de voorzitter van het stembureau om zijn stembiljet terug te sturen. Bij het terugsturen moet elk stembiljet in een aparte omslag met aanduiding van het stembureau (comi-

té, OR) en of categorie (arbeiders, bedienden, kaders, jongeren) worden terugbezorgd (zie art. 57 en 58 wet SV 2024).

De geldige stembiljetten worden opnieuw in de stembus gebracht en de inhoud ervan wordt gemengd.

3. HET SORTEREN VAN DE STEMBILJETTEN

De voorzitter opent de stembus en maakt ze leeg.

Vervolgens telt de voorzitter de stembiljetten en tekent het aantal op in het proces-verbaal (art. 60 wet SV 2024). De getuige noteert dit cijfer in dit getuigenboekje.

Dan worden de stembiljetten opgevouwen en met behulp van de bijzitters ingedeeld in volgende 4 categorieën:

1. stembiljetten met geldige stemmen, apart voor elke lijst. Voor elke lijst maakt men daarbij onderscheid tussen de biljetten met een lijststem en deze met naamstemmen;
2. verdachte stembiljetten;
3. ongeldige stembiljetten;
4. blanco stembiljetten.

Een voorbeeld:

Als er 3 lijsten werden ingediend, worden de stembiljetten gerangschikt in 9 verschillende reeksen:

- *lijst nr. 1: stemmen bovenaan de lijst;*
- *lijst nr. 1: naamstemmen;*
- *lijst nr. 2: stemmen bovenaan de lijst;*
- *lijst nr. 2: naamstemmen;*
- *lijst nr. 3: stemmen bovenaan de lijst;*
- *lijst nr. 3: naamstemmen;*
- *blanco stembiljetten;*
- *ongeldige stembiljetten;*
- *verdachte stembiljetten.*

Het is telkens de voorzitter die beslist in welke categorie een stembiljet moet worden ondergebracht. De voorzitter klasseert bij de categorie verdachte stembiljetten diegene waarvoor hijzelf of een ander lid van het bureau voorbehoud maakt. De voorzitter parafeert ook de verdachte stembiljetten zodat die bij latere betwistingen makkelijk terug te vinden zijn.

Uiteindelijk zal de voorzitter deze verdachte biljetten toewijzen aan de categorie waarvan hij vindt dat ze erin thuishoren: bij de geldige of de ongeldige

of de blanco's. Is er bij deze beslissing nog een voorbehoud van de voorzitter zelf of van een van de leden van het stembureau of van een getuige, dan worden deze bemerkingsen opgenomen in het proces-verbaal.

4. DE STEMBILJETTEN MET GELDIGE STEMMEN

Per lijst worden 2 afzonderlijke reeksen voorzien: deze met de lijststemmen en deze met de naamstemmen.

- **Stembiljetten met een lijststem** zijn deze stembiljetten waarbij een geldige stem werd uitgebracht in het vakje bovenaan één lijst.
- **Stembiljetten met naamstemmen** zijn deze stembiljetten waarbij een stem werd uitgebracht voor één of meerdere kandidaten van dezelfde lijst in het vakje naast hun naam.

Stembiljetten waarbij zowel een lijststem als naamstemmen voor dezelfde lijst werden uitgebracht zijn geldig. Ze worden bij de stembiljetten met een lijststem gevoegd en verder ook zo behandeld.

Stembiljetten waarbij meer naamstemmen werden gegeven (op eenzelfde lijst) dan er effectieve mandaten te begeben zijn, zijn eveneens geldig. Ze worden ook bij de stembiljetten met een lijststem gevoegd en ook verder zo behandeld.

Een voorbeeld: er zijn 4 mandaten te verdelen in de categorie van de arbeiders. Het ACV dient een lijst van 6 kandidaten in. Zodra de kiezer stemt voor 5 of 6 kandidaten, wordt dit een lijststem en geen naamstem voor één of meerdere kandidaten.

Zie voor meer regels over geldige en ongeldige stembiljetten ook bij "6.6. ongeldige stembiljetten."

5. DE BLANCO STEMBILJETTEN

Dit zijn de stembiljetten waarop geen enkele stem werd uitgebracht.

6. ONGELDIGE STEMBILJETTEN

Moeten worden beschouwd als ongeldige stembiljetten (art. 61 wet SV 2024):

- "bonte" stemmen of panacheren: stemmen die zijn uitgebracht op verschillende lijsten, of op namen van kandidaten van verschillende lijsten;

- andere stembiljetten dan deze die aan de kiezer werden overhandigd;
- stembiljetten waarvan de vorm of de afmetingen werden veranderd. Daarbij mag men echter geen stembiljetten ongeldig verklaren wegens lichte gebreken die klaarblijkelijk veroorzaakt werden bij het drukken, vervaardigen of snijden van de stembiljetten (Overheidsbrochure hoofdstuk II 5.3.);
- stembiljetten van de stemming per brief (art. 58, wet SV 2024):
 - die na de sluiting van de stemming binnenkomen;2024
 - die teruggezonden zijn in een omslag waarop de handtekening van de kiezer ontbreekt;
 - die teruggezonden zijn door een kiezer die al is komen stemmen in het stembureau;
 - waarbij meer dan één stembiljet in de laatste omslag steekt (art. 60, wet SV 2024). (zie pagina 24)
- stembiljetten die binnenin enig papier of voorwerp bevatten;
- stembiljetten waarvan de kiezer door een teken, een doorhaling of merk kan worden herkend;
- Stembiljetten waarbij de stem onvolmaakt werd aangebracht, het bolletje niet helemaal gekleurd ... te wijten aan bijvoorbeeld een onhandigheid van de kiezer, of aan het kiespotlood, zijn alleen daarom niet ongeldig. Ze mogen slechts ongeldig worden verklaard wanneer eruit blijkt dat de kiezer duidelijk de bedoeling had zich kenbaar te maken (overheidsbrochure hoofdstuk II , afdeling 5, punt 5.3). Bij andere al dan niet opzettelijke tekens (vlekken, scheuren, nagelkrabben, onregelmatige plooiën, tekens met het potlood aangebracht buiten het stemvakje) is er slechts ongeldigheid zodra zij de kiezer doen kennen. Het heeft daarbij geen belang of die tekens al dan niet opzettelijk werden aangebracht, of met bedrieglijke bedoelingen (overheidsbrochure hoofdstuk II 5.3).
- Stemmen die niet werden uitgebracht met het kiespotlood mogen worden aanvaard, voor zover de anonimiteit van de kiezer gegarandeerd blijft (overheidsbrochure hoofdstuk II 5.3.). Bij stemmen per brief is het overigens vanzelfsprekend dat er niet met hetzelfde kiespotlood werd gestemd.
- Bij vorige sociale verkiezingen werd in de rechtspraak aanvaard dat een stembiljet dat gecorrigeerd werd met Tipp-Ex geldig was (Arbeidshof Luik, 7 april 1992, Soc. Kron., 1992, 335). Ook stembiljetten waarvan het vakje werd ingevuld met een zwart potlood, of waarbij met een blauwe bic een kruisje werd gezet in het stemvakje in plaats van dit te kleuren zijn daarom niet ongeldig (Arbeidsrechtbank Kortrijk, 23 oktober 1991, A.R. nr. 36, 418). Daarentegen werden bij de verkiezingen van 1995 de stembiljetten van de stemming per brief die in 3 geplooid waren in plaats van in 4 ongeldig verklaard (Arbeidsrechtbank Brussel, 14 juli 1995, AR nr. 89.125/95).

De rechtspraak houdt rekening met de mogelijkheid de kiezers te identificeren in functie van de grootte van het kiescollege.

Het is telkens de voorzitter die beslist of een stembiljet geldig is of niet. Maken één of meerdere bureauleden voorbehoud bij de beslissing van de voorzitter, dan moet de voorzitter dit voorbehoud in het proces-verbaal vermelden. In dat geval is het een verdacht stembiljet en parafeert de voorzitter het betwiste stembiljet.

Aandachtspunten voor de getuige:

- *De controle van de ongeldige en verdachte stembiljetten is veruit één van de belangrijkste opdrachten van de getuige. Er is immers dikwijls interpretatie nodig om een stembiljet al dan niet als geldig te beschouwen. Uiteraard zijn deze beslissingen onmiddellijk van invloed op de resultaten: als een geldige stem voor een bepaalde vakbond ongeldig wordt verklaard is dat voor hen een stem minder. Als een ongeldige stem voor een bepaalde vakbond geldig wordt verklaard, dan beïnvloedt dit negatief de uitslag van de andere vakbonden. De getuigen moeten daarom waakzaam zijn, en eventuele bemerkingen omtrent deze beslissingen laten noteren in het proces-verbaal (art. 44; wet SV 2024).*

7. VERDACHTE STEMBILJETTEN

Als de voorzitter bij het sorteren van de stembiljetten zelf twijfelt aan de geldigheid of ongeldigheid van een stembiljet, dan wordt dit als verdacht gerangschikt. Dat gebeurt eveneens wanneer een ander lid van het stembureau twijfelt aan de geldigheid of ongeldigheid van een stembiljet (art. 62 wet SV 2024).

De getuige zelf kan het verdachte karakter van het stembiljet niet vaststellen. Hij kan wel aan het stembureau vragen dat het bureau een bepaald stembiljet in de categorie der verdachte stembiljetten zou opnemen.

Weigert het stembureau op dit verzoek van de getuige in te gaan, dan kan de getuige zijn bemerking laten opnemen in het proces-verbaal.

Aan het eind van de procedure moeten de verdachte stembiljetten door de voorzitter worden geparafeerd. Zo kunnen ze makkelijk worden teruggevonden als er achteraf betwistingen zouden komen (art. 62 wet SV 2024).

Na afloop van het paraferen beslist de voorzitter bij welke categorie (geldige, ongeldige, blanco) de verdachte stembiljetten worden ingedeeld. Als één of meerdere bureauleden een voorbehoud willen maken tegen de beslissing van de voorzitter, dan vermeldt de voorzitter dit voorbehoud in het proces-verbaal.

Aandachtspunten voor de getuige:

- De controle van de beslissingen over de verdachte stembiljetten is één van de belangrijkste opdrachten van de getuige. Wees waakzaam en laat eventuele bemerkingen bij de beslissingen van de voorzitter opnemen in het proces-verbaal. Deze betwistingen hebben onmiddellijk effect op de verkiezingsresultaten. De getuige besteedt hieraan best de eerste aandacht, meer nog dan aan het onmiddellijk tellen van de stemmen op de eigen lijst.
- Noteer eventuele bemerkingen ook in het afschrift van het proces-verbaal in dit getuigenboekje. Zo kunnen onze rechtskundige diensten alvast het dossier voorbereiden met het oog op een eventuele gerechtelijke procedure.

8. HET TELLEN VAN DE STEMEN

Vervolgens begint het eigenlijke tellen. Voor elke lijst wordt het aantal geldige stembiljetten met een lijststem geteld. Dat gebeurt ook voor elke lijst met het aantal stembiljetten waarop naamstemmen werden uitgebracht. De optelsom van beide levert alvast het aantal stemmen op dat ten gunste van kandidaten van een welbepaalde lijst is uitgebracht.

Om de naamstemmen per kandidaat te tellen en nadien de verkozen kandidaten en de opvolgers te kunnen aanduiden, raadt de overheidsbrochure aan om als hulpmiddel een modeltabel te gebruiken (overheidsbrochure hoofdstuk 2, afdeling 5, 5.3). Voor die modeltabel bedacht men een wat omslachtige naam: “de opnemings tabel van de onvolledige lijststembiljetten.” Onvolledige lijststembiljetten zijn de geldige stembiljetten met naamstemmen voor één of meerdere kandidaten.

Het is aangewezen om voor dit werkje per lijst zo’n modeltabel te gebruiken. Die modeltabel ziet er als volgt uit:

Naam van de kandidaten in de volgorde waarin ze werden voorgedragen	aantal stemmen	totalen
De Pelsmaecker (M)	//////	7
Simons (V)	//	2
Hendrix (M)	///	3
Enz.		

Het tellen gebeurt best luidop door een lid van het bureau. Het stembiljet wordt voorgelezen en een lid van het bureau zet in de modeltabel een streepje naast de naam van de betrokken kandidaat. Op die manier verloopt het tellen vlot, met minder kans op fouten.

Getuigen kunnen met een eigen modeltabel op dezelfde wijze als het bureau de telling volgen en controleren. Of toezien hoe het bureau deze telling uitvoert. Als de getuigen een onregelmatigheid in het tellen vaststellen, kunnen zij aan het bureau vragen het tellen te doen herbeginnen. Wanneer dit wordt geweigerd, moet daarvan melding worden gemaakt in het proces-verbaal.

Aandachtspunten voor de getuige:

- Controleer het tellen.
- Vraag bij onregelmatigheden een nieuwe telling. Als dit wordt geweigerd, laat hierover een gemotiveerde bemerking opnemen in het proces-verbaal.

9. HET PROCES-VERBAAL VAN DE STEMOPNEMING OPSTELLEN

Vervolgens kan het proces-verbaal van het tellen worden opgemaakt. Dat gebeurt aan de hand van het modelproces-verbaal. De eerste bladzijden daarvan werden al ingevuld (zie hiervoor bij 5.1. “Het proces-verbaal van de stemverrichtingen opstellen”).

Volgende gegevens moeten worden genoteerd:

1. het aantal stembiljetten dat in de bus werd gevonden;
2. het aantal blanco stembiljetten;
3. het aantal ongeldige stembiljetten;
4. het aantal geldige stembiljetten.

En vervolgens voor elke lijst:

1. het aantal geldige stembiljetten met een lijststem (= “het aantal volledige lijststembiljetten (stembiljetten met een lijststem)”), zoals dit in het proces-verbaal wordt genoemd;
2. het aantal geldige stembiljetten met naamstemmen (= “het aantal onvolledige lijststembiljetten”, zoals dit in het proces-verbaal wordt genoemd);
3. de naam van de kandidaten met voor elke kandidaat het aantal door hem behaalde naamstemmen (= “het aantal naamstemmen toegekend aan de kandidaten op onvolledige stembiljetten” zoals dit in het proces-verbaal wordt genoemd).

Dit proces-verbaal wordt opnieuw ondertekend door alle leden van het stembureau.

De getuigen gaan na of bovenvermelde aantallen juist werden ingevuld in het proces-verbaal. Deze cijfers worden de basis om de resultaten te berekenen en de mandaten toe te wijzen. De getuigen kunnen hun eventuele opmerkingen hierover laten opnemen in het proces-verbaal.

De getuigen nemen al deze gegevens over in hun afschrift van het proces-verbaal in dit getuigenboekje, zo kan het bij betwisting nadien worden nagerekend.

Aandachtspunten voor de getuige:

- Controleer of de aantallen correct werden ingevuld in het proces-verbaal.
- Noteren de gegevens in dit getuigenboekje.

10. VERZEGELING VAN DE STEMBILJETTEN

Vervolgens worden de stembiljetten in afzonderlijke pakjes in aparte omslagen gestopt. Aparte pakjes en omslagen moeten worden gemaakt:

- voor elke lijst voor de geldige stembiljetten met een lijststem of met geldige stemmen op één of meerdere kandidaten van die lijst;
- voor alle ongeldige stembiljetten;
- voor alle blanco stembiljetten.

Al deze pakjes stembiljetten moeten in afzonderlijke en te verzegelen omslagen worden gestoken.

De omslagen met de verschillende pakjes worden in omslagen gestopt en vervolgens verzegeld. De getuigen hebben uitdrukkelijk het recht hun kentekens (de stempel van de organisatie, of hun handtekening) aan te brengen op de zegelband of over de kleefstrook van de omslag (art. 44 wet SV 2024) zolang dat deze omslag niet kan worden geopend zonder het zegel te beschadigen, of zonder dat een nieuwe omslag kan worden gemaakt.

De voorzitter zendt deze verzegelde omslagen naar de voorzitter van het eventuele hoofdbureau, die voor de verdere afhandeling zorgt. Als er geen hoofdbureau is, gebeurt de afhandeling door het bureau zelf. De voorzitter bezorgt de omslagen dan aan de werkgever, die ze moet bewaren (art. 63 wet SV 2024).

7 De mandaten verdelen

Op www.hetacv.be/sociale-verkiezingen vind je een toepassing die automatisch de verdeling van de mandaten per kiescollege en per vakbond berekent.

1. WELK BUREAU DOET WANNEER DE VERDELING VAN DE MANDATEN?

Als er voor het betrokken kiescollege (jongeren, arbeiders, bedienden, kaders) meer dan één stembureau werd opgericht (zie hiervoor 1.2.) gebeurt de verdeling van de mandaten en de aanduiding van de verkozenen en plaatsvervangers door het hoofdbureau. Dit hoofdbureau ontvangt de proces-verbaal en de documenten van de andere bureaus (art. 64 wet SV 2024).

Is er geen hoofdbureau, dan doet het betrokken bureau de verdeling van de mandaten en de aanwijzing van de verkozenen en hun plaatsvervangers (art. 64 wet SV 2024).

Deze verdeling en toewijzing van de mandaten gebeurt onmiddellijk na de sluiting van de stemopening.

Het aantal te verdelen mandaten en de verdeling per categorie werd al voor de verkiezingen vastgelegd. Deze werd aangeplakt in de onderneming 90 dagen voor de verkiezing (tussen 13 en 26 februari 2024).

2. DE BEREKENING VAN HET KIESCIJFER

Voor elke lijst moet het kiescijfer worden berekend. Dat cijfer is het totaal aantal stemmen dat voor een bepaalde vakbond werd uitgebracht, ongeacht of het nu met een stem bovenaan de lijst was, of met één of meerdere naamstemmen. Het kiescijfer is dus de optelsom voor elke lijst van het aantal geldige stembiljetten waarop een lijststem werd uitgebracht plus het aantal geldige stembiljetten waarop één of meerdere naamstemmen werden uitgebracht (art. 65 wet SV 2024).

Kiescijfer =	aantal geldige stembiljetten met naamstem + aantal geldige stembiljetten met lijststem
--------------	--

Deze aantallen werden eerder genoteerd in het proces-verbaal. Het gaat om het “aantal volledige lijststembiljetten” (stemmen bovenaan de lijst of hiermee gelijkgesteld (zie 6.4.)) en “het aantal onvolledige lijststembiljetten” (naamstemmen).

Bij een gemeenschappelijk kiescollege voor arbeiders en bedienden gebeurt het verdelen van de mandaten ook afzonderlijk voor de lijst van iedere categorie: apart voor de lijst van de arbeiders en voor deze van de bedienden (art. 69 wet SV 2024).

Een voorbeeld:

- Lijst nr. 2:
68 geldige stembiljetten met een lijststem
200 geldige stembiljetten met één of meerdere naamstemmen
Het kiescijfer van lijst nr. 2 is: $68 + 200 = 268$
- Lijst nr. 3:
13 stembiljetten met een lijststem
119 stembiljetten met één of meerdere naamstemmen
Het kiescijfer van lijst nr. 3 is: $13 + 119 = 132$

3. DE BEREKENING VAN DE KIESQUOTIËNTEN

Vervolgens moeten de kiesquotiënten worden berekend. Dat gebeurt door het kiescijfer van elke lijst achtereenvolgens te delen door 1, dan door 2, dan door 3, 4, 5, 6, 7, 8, enzovoort.

Een voorbeeld:

het kiescijfer 832 geeft volgende kiesquotiënten:
 $268: 1 = 268$
 $268: 2 = 134$
 $268: 3 = 89,33$
 $268: 4 = 67$
 $268: 5 = 53,6$
 Enzovoort

Zo bekomt men de kiesquotiënten van elke lijst die men onder elkaar in dalende volgorde noteert. De kiesquotiënten worden berekend op 2 cijfers na de komma (bijvoorbeeld 89,33).

Vervolgens worden de kiesquotiënten over alle lijsten heen gerangschikt in dalende volgorde. Aan die kiesquotiënten wordt een volgnummer gegeven. Het grootste kiesquotiënt krijgt nummer 1, het tweede grootste kiesquotiënt nummer 2, enzovoort. Er worden zoveel volgnummers gegeven als er mandaten te verdelen zijn. Per lijst wordt dan bekeken hoeveel volgnummers er werden gegeven. Dat is dan het aantal effectieve mandaten voor die lijst (art. 65 wet SV 2024).

In dit voorbeeld zijn er 6 effectieve mandaten te verdelen. Lijst nr. 2 krijgt 4 mandaten, lijst nr. 3 krijgt 2 mandaten.

Lijst nr. 2 Kiescijfer = 268		Lijst nr. 3 Kiescijfer = 132		
Delers	Quotiënten	Volgnr.	Quotiënten	Volgnr.
1	268	1	132	3
2	134	2	66	6
3	89,33	4	44	
4	67	5	33	
5	53,6			

Het resultaat is een strikt evenredige verdeling van de zetels: de lijst die per zetel het grootste aantal stemmen kan bieden krijgt die zetel. Dat zie je ook in bovenstaand voorbeeld. Als er slechts een zetel te verdelen zou zijn gaat die naar lijst 2 want die kan het grootste aantal stemmen bieden per zetel: 268 stemmen. Als er twee zetels te verdelen zijn gaan die ook naar allebei naar lijst 2 want die lijst kan per zetel 134 stemmen “betalen.” Lijst 3 kan maar 132 stemmen “betalen” voor een zetel. Pas wanneer er drie zetels te verdelen zijn kan lijst 3 ook één zetel bekomen: de “prijs” is dan 132 stemmen per zetel: één zetel voor lijst 3, twee voor lijst 2. De evenredige verdeling is dus het rechtvaardigst en behandelt elke stem evenwaardig. Er is geen bevoordeling van grote vakbonden in dit systeem.

4. BIJZONDERE GEVALLEN OM HET LAATSTE MANDAAT TOE TE WIJZEN

A. Verschillende lijsten hebben hetzelfde kiesquotiënt

Het kan dat voor de toewijzing van het laatste mandaat hetzelfde kiesquotiënt voorkomt voor 2 of meer lijsten. In dat geval wordt het laatste mandaat toegekend aan de lijst met het hoogste kiescijfer (art. 65 wet SV 2024).

Lijst nr. 2 Kiescijfer = 240			Lijst nr.3 Kiescijfer = 60	
Delers	Quotiënten	Volgnummer	Quotiënten	Volgnummer
1	240	1	60	(4)
2	120	2	30	
3	80	3	20	
4	60	(4)	15	
5	48		12	
6	40		10	

Er zijn 4 mandaten te verdelen. Lijst nr. 2 en lijst nr. 3 hebben voor dit laatste vierde mandaat allebei hetzelfde kiesquotiënt, namelijk 60. In dat geval gaat het vierde mandaat naar de lijst met het hoogste kiescijfer. Dat is lijst nr. 2, want die heeft een kiescijfer van 240, wat hoger is dan het kiescijfer van lijst nr. 3, want daar is het kiescijfer 60.

Mochten er in dit voorbeeld 5 mandaten te verdelen zijn, dan is er geen probleem ondanks de gelijke kiesquotiënten. Lijst nr. 2 zou dan 4 mandaten bekomen en lijst nr. 3 bekomt 1 mandaat.

B. Verschillende lijsten hebben hetzelfde kiescijfer

Een aantal aspecten van wat volgt wordt pas onder deel 7.5 uitgelegd. Voor een goed begrip, lees eerst dat deeltje.

Het kan in extreme gevallen voorkomen dat voor het laatste mandaat de kiesquotiënten gelijk zijn én de betrokken lijsten exact hetzelfde kiescijfer hebben. Voor de toewijzing van het laatste mandaat moet men dan volgende simulatie toepassen:

- Doe voor iedere betrokken lijst alsof deze het betwiste mandaat toegewezen krijgt.
- Bepaal per lijst het verkiesbaarheidscijfer.
- Bepaal voor iedere lijst welke van zijn kandidaten dit mandaat zou toegewezen krijgen.
- Dan bepaal je welke van deze concurrerende kandidaten op de betrokken lijsten het hoogste stemmenaantal heeft (naamstemmen én potstemmen (=te verdelen lijststemmen)).

De lijst waarop deze kandidaat staat krijgt uiteindelijk het betwiste mandaat toegewezen.

Hebben de concurrerende kandidaten een gelijk aantal stemmen, dan gaat

het betwiste mandaat naar de lijst van de kandidaat die in de onderneming de hoogste anciënniteit heeft (art. 65 wet SV 2024).

Een voorbeeld:

De 3 lijsten hebben eenzelfde quotiënt voor de toewijzing van het vierde mandaat.

Lijst 1 Kiescijfer = 60		Lijst 2 Kiescijfer = 240		Lijst 3 Kiescijfer = 60		
Delers	Quotiënten	Volgnr.	Quotiënten	Volgnr.	Quotiënt	Volgnr.
1	60	(5)	240	1	60	(5)
2			120	2		
3			80	3		
4			60	(4)		

Stel dat er 5 mandaten te verdelen zijn.

De vierde zetel gaat naar lijst nr. 2, want die heeft het hoogste kiescijfer.

De vijfde zetel gaat ofwel naar lijst nr. 1 ofwel naar lijst nr. 3. De verdeling van de stemmen van lijst nr. 1 en lijst nr. 3 ziet er als volgt uit:

Lijst nr.1		Lijst nr. 3	
Aantal stembiljetten met een lijststem: 20		Aantal stembiljetten met een lijststem: 35	
Aantal stembiljetten met één of meerdere naamstemmen: 40		Aantal stembiljetten met één of meerdere naamstemmen: 25	
Naamstemmen:		Naamstemmen:	
Delva 12		Maes 7	
Dubois 32		François 12	
Tilkin 6		Vanhede 6	
Verkiesbaarheidscijfer: $60 \times 1 / (1+1) = 30$		Verkiesbaarheidscijfer: $60 \times 1 / (1+1) = 30$	
Aantal te verdelen lijststemmen: 20		Aantal te verdelen lijststemmen: 35	
Delva: $12 + 18 = 30$		Maes: $7 + 23 = 30$	
Dubois: $32 = 32$		François: $12 + 12 = 24$	
Tilkin: $6 + 2 = 8$		Vanhede: $6 + 0 = 6$	

Voor de toewijzing van het vijfde mandaat wordt rekening gehouden met het totaal van de naamstemmen en het aandeel in de te verdelen lijststemmen.

Kandidaten die op die manier het verkiesbaarheidscijfer halen komen in aanmerking overeenkomstig hun volgorde op de kieslijst (art. 66 van de wet SV 2024). Daarom zijn de concurrenten voor dit mandaat Delva en Maes en niet Dubois en Maes, alhoewel Dubois in totaal meer stemmen heeft dan Delva.

Kandidaten Delva en Maes hebben hetzelfde totaal. Dan wordt het mandaat toegekend aan de lijst van de kandidaat met de grootste anciënniteit (Delva of Maes) (art. 65 wet SV 2024). Mocht Delva 32 naamstemmen hebben gehad dan was het mandaat naar zijn lijst gegaan, ongeacht zijn anciënniteit.

In heel wat ondernemingen was er bij de sociale verkiezingen van 2012 enige verwarring over deze regeling. Daar telde men voor de betrokken kandidaten de naamstemmen op bij het geheel van de lijststemmen. Het Hof van Cassatie heeft hier een stokje voor gestoken. Men mag slechts zoveel lijststemmen toekennen tot de "pot", het totaal aantal te verdelen lijststemmen, is uitgeput en tot het bijzonder verkiesbaarheidscijfer is bereikt.

C. Een lijst bekommt meer mandaten dan ze kandidaten telt

Volgend geval kan zich voordoen. Lijst nr. 2 stelt 2 kandidaten voor, maar bekommt 4 zetels. Lijst nr. 3 stelde 6 kandidaten voor, maar bekommt 2 zetels.

Lijst nr. 2 heeft dan meer mandaten of zetels bekomen dan er kandidaten op deze lijst stonden. Moeten die zetels die aan lijst nr. 2 werden toegekend dan open blijven staan, of worden die doorgegeven aan lijst nr. 3 waar nog niet-verkozen kandidaten zijn?

Als een lijst meer mandaten bekommt dan ze kandidaten telt, blijven de zetels die niet bezet kunnen worden open staan (overheidsbrochure hoofdstuk 2, 5.5.) Ze kunnen dus niet overgaan naar een andere lijst, en ook niet naar een andere categorie van dezelfde lijst (bijvoorbeeld van de lijst van de arbeiders van het ACV naar de lijst van bedienden van het ACV).

Bij de telling van de resultaten worden in de officiële statistieken enkel de bezette zetels geteld. Als een ACV-lijst met drie kandidaten zes zetels bekommt, wordt een ACV-resultaat met drie zetels geteld.

5. AANWIJZING VAN DE VERKOZEN KANDIDATEN

Als het aantal kandidaten van een lijst precies gelijk is aan het aantal aan die lijst toegekende effectieve mandaten is het uiteraard zeer eenvoudig: al de kandidaten van die lijst zijn verkozen (art. 66 wet SV 2024).

Wanneer er echter meer kandidaten op een lijst staan dan er aan die lijst effectieve mandaten worden toegekend, moet er bijkomende berekeningen gemaakt. Daarvoor moeten eerst het aantal in aanmerking komende stemmen, het bijzonder verkiesbaarheidscijfer en de te verdelen lijststemmen worden berekend. Hier zijn de verschillende stappen:

A. Berekening van het aantal in aanmerking komende stemmen voor elke lijst

Het aantal in aanmerking komende stemmen bekom je door het kiescijfer van een lijst te vermenigvuldigen met het aantal mandaten dat door deze lijst werd bekomen. (De berekening van het kiescijfer wordt onder 7.2. uitgelegd). Deze berekening moet voor elke lijst gebeuren.

<p style="text-align: center;">Aantal biljetten met lijststem + Aantal biljetten met naamstem = Kiescijfer X Aantal bekomen mandaten voor die lijst. = Aantal in aanmerking komende stemmen</p>

Lijst nummer 2 had een kiescijfer van 268 en behaalde 4 mandaten, lijst nummer 3 had een kiescijfer van 132 en behaalde 2 mandaten. Hoe we aan dat kiescijfer kwamen legden we eerder uit op pagina 35, het is de optelsom van het aantal geldige stembiljetten met naamstemmen en het aantal geldige stembiljetten met een lijststem.

Het aantal in aanmerking komende stemmen berekenen we voor lijst 2 als volgt: 268 (kiescijfer) X 4 (aantal mandaten) = 1072 (= het aantal in aanmerking komende stemmen).

Voor lijst 3 is dat 132 (kiescijfer) X 2 (aantal mandaten) = 264 (= het aantal in aanmerking komende stemmen)

B. Berekening van het bijzonder verkiesbaarheidscijfer

Voor elke lijst moet vervolgens ook het bijzonder verkiesbaarheidscijfer worden berekend. Dat bijzonder verkiesbaarheidscijfer wordt verkregen door het aantal in aanmerking komende stemmen te delen door een getal gelijk aan het aantal aan deze lijst toegekende zetels plus 1 (art. 66 wet SV 2024).

Bijzonder verkiesbaarheidscijfer =	Aantal in aanmerking komende stemmen
	Aantal bekomen mandaten voor die lijst +1

Wanneer in dat getal een cijfer na de komma voorkomt, wordt dit naar beneden afgerond als het cijfer na de komma een getal van 1 tot 4 is. Het wordt naar boven afgerond als het een getal van 5 tot 9 is.

Toegepast op hetzelfde voorbeeld:

Voor lijst 2 hadden we 1072 in aanmerking komende stemmen en 4 mandaten. Het bijzonder verkiesbaarheidscijfer voor lijst 2 is dus 1072 gedeeld door $(4 + 1) = 214,4$ of afgerond 214. Voor lijst 3 was het aantal in aanmerking komende stemmen 264 en 2 mandaten. Het bijzonder verkiesbaarheidscijfer voor lijst 3 is dus 264 gedeeld door $(2 + 1) = 88$.

C. Berekening van de te verdelen lijststemmen

De berekening van de “te verdelen lijststemmen” (ook wel eens “potstemmen” genoemd) is nodig om de stemmen die bovenaan de lijst werden uitgebracht te kunnen verdelen onder de kandidaten. Let op: het aantal “te verdelen lijststemmen” is niet hetzelfde als het aantal “bekomen lijststemmen.” Het “aantal te verdelen lijststemmen” is het resultaat van een berekening, het “aantal bekomen lijststemmen” is eenvoudig het aantal stembiljetten met een stem bovenaan de lijst. De benaming kan dus verwarrend zijn. In de wetgeving gebruikt men die twee benamingen, in het proces-verbaal duidt men de “te verdelen lijststemmen” aan als “het product dat het aantal stemmen vertegenwoordigt die bij de overdracht aan de kandidaten in de orde van hun voordracht moeten worden toegekend.” Om niet meer verwarring te veroorzaken houden we de wettelijke benaming ook verder aan. We maken zoals in de wetgeving een verschil tussen het aantal “te verdelen lijststemmen” en het “aantal bekomen lijststemmen”.

Het aantal “te verdelen lijststemmen” = het aantal stemmen bovenaan de lijst vermenigvuldigd met het aantal bekomen mandaten voor die lijst (art. 66 wet SV 2024).

Keren we terug naar ons voorbeeld:

Lijst nr. 2 had 68 geldige stembiljetten met een lijststem en 200 geldige stembiljetten met één of meerdere naamstemmen en bekam 4 mandaten. Het aantal te verdelen lijststemmen voor lijst 2 is $68 \times 4 = 272$.

Lijst nr. 3 telde 13 stembiljetten met een lijststem, en 119 stembiljetten met één of meerdere naamstemmen en bekam 2 mandaten. Het aantal te verdelen lijststemmen voor lijst 3 is $13 \times 2 = 26$.

D. Toewijzing van de te verdelen lijststemmen over de kandidaten

Aan de kandidaten die onvoldoende naamstemmen haalden om het bijzonder verkiesbaarheidscijfer voor hun lijst te bereiken, wordt een deel van de te verdelen lijststemmen gegeven. Ze krijgen zoveel stemmen bij uit het aantal te verdelen lijststemmen als ze nodig hebben om het bijzonder verkiesbaarheidscijfer te bereiken. Dat gebeurt in volgorde van de plaats van de kandidaten op de lijst. En wordt voortgezet tot alle te verdelen lijststemmen zijn opgebruikt (art. 66 wet SV 2024).

Eerst kijkt men dus naar het aantal naamstemmen van de bovenste kandidaat in de volgorde van de lijst. Is dat aantal naamstemmen hoger dan het bijzondere verkiesbaarheidscijfer van zijn lijst, dan krijgt die niets bij. Haalt hij minder naamstemmen dan het bijzonder verkiesbaarheidscijfer, dan krijgt hij uit de pot van te verdelen lijststemmen zoveel stemmen bij als nodig om het bijzonder verkiesbaarheidscijfer te bereiken.

Vervolgens kijkt men naar de kandidaat die tweede stond op de lijst. Is zijn aantal naamstemmen hoger dan het bijzondere verkiesbaarheidscijfer van zijn lijst, dan krijgt die niets bij. Haalt hij minder naamstemmen dan het bijzonder verkiesbaarheidscijfer, dan krijgt hij uit de pot van te verdelen lijststemmen zoveel stemmen bij als nodig om het bijzonder verkiesbaarheidscijfer te bereiken.

Dit gaat zo door tot het aantal te verdelen lijststemmen volledig is opgebruikt, in volgorde van de lijst. Zodra alle te verdelen lijststemmen zijn verdeeld en de laatste kandidaat in de volgorde van de lijst de resterende overschot heeft gekregen bij zijn naamstemmen, stopt de verdeling. De pot is dan leeg.

E. Toewijzing van de mandaten aan de kandidaten

De toewijzing gebeurt op basis van het aantal naamstemmen vermeerderd met het aandeel te verdelen lijststemmen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen wie het bijzonder verkiesbaarheidscijfer bereikt en wie niet.

De kandidaten die het bijzonder verkiesbaarheidscijfer bereiken worden gerangschikt in volgorde van hun plaats op de lijst. De eerstgeplaatste persoon op de lijst die het bijzonder verkiesbaarheidscijfer bereikt is dus de eerste verkozene. Dat is ook zo als iemand anders meer naamstemmen zou hebben. De tweede verkozene is de tweede persoon, in volgorde van de lijst, die het bijzonder verkiesbaarheidscijfer bereikt enzovoort.

Zijn er nog mandaten toe te wijzen en geen kandidaten meer die het bijzonder verkiesbaarheidscijfer bereiken, dan worden die overblijvende mandaten toegekend aan de kandidaten die de meeste stemmen hebben behaald

met inbegrip van eventuele gekregen lijststemmen uit de pot. Bij gelijk stemmenaantal is hun plaats op de lijst beslissend.

Voorbeeld

Lijst nr. 1

Aantal geldige stembiljetten met een lijststem: 100

Aantal geldige stembiljetten met één of meerdere naamstemmen: 500

Kiescijfer: $100 + 500 = 600$

Lijst nr. 2

Aantal geldige stembiljetten met een lijststem: 199

Aantal geldige stembiljetten met één of meerdere naamstemmen: 401

Kiescijfer: $199 + 401 = 600$

Lijst nr. 3

Aantal geldige stembiljetten met een lijststem: 98

Aantal stembiljetten met één of meerdere naamstemmen: 301

Kiescijfer: $98 + 301 = 399$

	Lijst 1 Kiescijfer = 600		Lijst 2 Kiescijfer = 600		Lijst 3 Kiescijfer = 399	
Delers	Quotiënten	Volgnr.	Quotiënten	Volgnr.	Quotiënt	Volgnr.
1	600	(1 of 2)	600	(1 of 2)	399	(3)
2	300	(4 of 5)	300	(4 of 5)	199,5	(8)
3	200	(6 of 7)	200	(6 of 7)	133	
4	150		150		99,75	
5	120		120		79,8	
6	100		100		66,5	
7	85,71		85,71		57	

We veronderstellen dat 8 mandaten of zetels moeten worden verdeeld over deze 3 lijsten. Bij gelijke kiesquotiënten kennen we ex aequo een volgnummer toe. Dat scheidt hier verder geen problemen. Lijst nr. 1 bekommt 3 zetels, lijst nr. 2 bekommt eveneens 3 zetels, lijst nr. 3 bekommt 2 zetels.

We berekenen het aantal nuttige stemmen: het kiescijfer vermenigvuldigd met het aantal mandaten:

Voor lijst nr. 1: $600 \times 3 = 1800$

Voor lijst nr. 2: $600 \times 3 = 1800$

Voor lijst nr. 3: $399 \times 2 = 798$

We berekenen het bijzonder verkiesbaarheidscijfer: het aantal nuttige stemmen gedeeld door een getal gelijk aan het aantal aan deze lijst toegekende zetels plus 1. Of dus:

Voor lijst nr. 1	$\frac{1800}{3 + 1}$	=	$\frac{1800}{4}$	=	450
------------------	----------------------	---	------------------	---	-----

Voor lijst nr. 2	$\frac{1800}{3 + 1}$	=	$\frac{1800}{4}$	=	450
------------------	----------------------	---	------------------	---	-----

Voor lijst nr. 3	$\frac{798}{2 + 1}$	=	$\frac{798}{3}$	=	266
------------------	---------------------	---	-----------------	---	-----

We berekenen de te verdelen lijststemmen: het aantal stemmen bovenaan de lijst te vermenigvuldigen met het aantal aan die lijst toegekende zetels. Of dus:

- Voor lijst nr. 1: $100 \times 3 = 300$
- Voor lijst nr. 2: $199 \times 3 = 597$
- Voor lijst nr. 3: $98 \times 2 = 196$

We verdelen de te verdelen lijststemmen over de kandidaten:

Lijst nr. 1 (verkiesbaarheidscijfer: 450, 3 mandaten, te verdelen lijststemmen: 300)

Namen van de kandidaten	Naamstemmen	Te verdelen lijststemmen	Totaal	Volgorde
Steen L. (M)	466	0	466	1
Notredame Y. (V)	302	+ 148	450	2
Soetaert S. (V)	32	+ 152	184	
Ottevaere H. (M)	99	+ 0	99	
Cascarano F. (M)	185	+ 0	185	
Godts R. (M)	186	+ 0	186	3
Tura W. (V)	16	+ 0	16	
le Garroy M. (V)	47	+ 0	47	
Dumont S.(V)	50	+ 0	50	
Sommers W. (M)	17	+ 0	17	
		= 300		

De 300 te verdelen lijststemmen (de potstemmen) worden verdeeld over de kandidaten, in volgorde van hun plaats op de lijst en tot ze opgebruikt zijn. Elke kandidaat krijgt zoveel van de te verdelen lijststemmen als nodig om het bijzonder verkiesbaarheidscijfer te bereiken. Dat is hier 450. De eerste kandidaat, de populaire L. Steeno heeft geen lijststemmen nodig om het verkiesbaarheidscijfer te bereiken. De tweede kandidate heeft 148 stemmen nodig van de te verdelen lijststemmen en krijgt ze. De derde kandidate heeft eigenlijk 418 stemmen nodig van de te verdelen lijststemmen om het verkiesbaarheidscijfer te bereiken. Er zijn echter maar 152 te verdelen lijststemmen meer over: niet genoeg voor Sybille Soetaert om het verkiesbaarheidscijfer te bereiken. De volgende kandidaten krijgen niets meer uit de pot met lijststemmen: die is opgebruikt.

De 3 zetels van lijst nr. 1 worden als volgt verdeeld: Luc Steeno en Yvette Notredame zijn verkozen in die volgorde omdat ze beiden in die volgorde het bijzonder verkiesbaarheidscijfer bereiken. De derde zetel gaat naar Ron Godts. die het hoogste aantal stemmen behaalde. De volgorde van de kandidaten is dus aangepast.

Lijst nr. 2 (verkiesbaarheidscijfer: 450, 3 mandaten, te verdelen lijststemmen: 597)

Namen van de kandidaten	Naamstemmen	Te verdelen lijststemmen	Totaal	Volgorde
Sonck Geert (M)	300	+150	450	1
Huttener Eddy (M)	250	+200	450	2
De Ke Mieke (V)	200	+247	447	3
Schingtienne J.C.(M)	37	+0	37	
Geerts Frans (M)	230	+0	230	
Verhaevert Kris (M)	16	+0	16	
		=597		

De 597 te verdelen lijststemmen van lijst nr. 2 worden verdeeld over de kandidaten, in volgorde van hun plaats op de lijst en tot ze opgebruikt zijn. Elke kandidaat krijgt zoveel stemmen uit de pot met te verdelen lijststemmen als nodig om het bijzonder verkiesbaarheidscijfer te bereiken. Dat is hier 450. De eerste kandidaat heeft 150 te verdelen lijststemmen nodig om het verkiesbaarheidscijfer te bereiken. De tweede kandidaat heeft 200 stemmen nodig uit de pot met de te verdelen lijststemmen en krijgt ze. De derde kandidaat heeft eigenlijk 250 stemmen nodig uit de pot, maar er blijven er

maar 247 over. Zij krijgt ze. De volgende kandidaten krijgen niets meer uit de pot: die is opgebruikt.

De 3 zetels van lijst nr. 2 worden als volgt verdeeld: Geert Sonck is verkozen omdat hij als eerste in volgorde van de lijst het bijzonder verkiesbaarheidscijfer bereikt. De tweede zetel gaat naar Eddy Huttener. De derde zetel gaat naar Mieke De Ke. Kandidaat Frans Geerts die toch 30 naamstemmen meer haalde dan Mieke De Ke is niet verkozen. Zijn deel in de lijststemmen meegerekend heeft hij minder stemmen. De volgorde van de lijst wordt dus niet aangepast.

Lijst nr. 3. (verkiesbaarheidscijfer: 266, 2 mandaten, te verdelen lijststemmen: 196)

Dit was een éénmanslijst, of beter een eenvrouwslijst.

Namen van de kandidaten	Naamstemmen	Te verdelen lijststemmen	Totaal
Troch Isabelle (V)	301	+0	301

De lijst nr. 3 haalde 2 zetels. Er is echter slechts één kandidaat. Isabelle Troch is verkozen, zonder de lijststemmen te gebruiken. Het tweede mandaat voor haar lijst wordt niet toegewezen en blijft open staan. Het mandaat wordt niet ingevuld.

6. AANWIJZING VAN DE PLAATSERVANGERS EN DE VOLGORDE VAN DE NIET-VERKOZENEN

Sinds de sociale verkiezingen van 2008 moet de volgorde van de niet-verkozen kandidaten vastgelegd worden, gelijktijdig met de aanwijzing van de plaatsvervangers en dit moet in het proces-verbaal opgenomen worden (art. 67 wet SV 2024).

Direct na de aanwijzing van de effectief verkozen kandidaten duidt het bureau op elke lijst de plaatsvervangers aan en de volgorde van de niet-verkozen kandidaten.

Het aantal plaatsvervangende mandaten is hetzelfde als het aantal effectieve mandaten voor elke lijst.

De aanwijzing en de volgorde van de plaatsvervangers en de niet-verkozen kandidaten gebeurt op basis van het aantal naamstemmen en de lijst van stemmen die aan hen werd toegewezen bij de tweede individuele toewijzing van de lijststemmen.

De toewijzing van de plaatsvervangende mandaten gebeurt op dezelfde wijze als voor de effectief verkozenen. Daarbij wordt opnieuw het totale aantal te verdelen lijststemmen verdeeld onder alle verkozenen die aanspraak maken op een mandaat als plaatsvervanger, in volgorde van hun plaats op de lijst (art. 67 wet SV 2024). Door de formulering van artikel 67 zou nu ondubbelzinnig duidelijk moeten zijn dat in totaal de lijststemmen twee keer worden verdeeld: een eerste keer om de effectieven aan te duiden. En een tweede keer om in één beweging de volgorde van de plaatsvervaarders te bepalen. Ten slotte wordt de volgorde van de niet-verkozenen bepaald door het aantal stemmen dat elke kandidaat heeft behaald, in dalende volgorde.

In ons voorbeeld wordt dit:

Lijst nr. 1 (verkiezingscijfer: 450, 3 mandaten, te verdelen lijststemmen: 300)

Voor lijst nr. 1 waren de kandidaten Luc Steeno, Yvette Notredame en Ron Godts effectief verkozen. We schrappen die uit ons werkblad, vegen de voorbije verdeling van de lijststemmen weer weg, en werken met de oorspronkelijke gegevens van de resterende niet-effectief verkozen kandidaten volgens hun volgorde op de lijst en hun origineel behaalde naamstemmen. Onder die resterende groep verdelen we opnieuw het geheel van de te verdelen lijststemmen.

Namen van de kandidaten	Naamstemmen	Te verdelen lijststemmen	Totaal	Volgorde
Soetaert S. (V)	32	+300	332	1
Ottevaere H.(M)	99	+0	99	3
Cascarano F. (M)	185	+0	185	2
Tura W. (V)	16	+0	16	7
le Garroy M. (V)	47	+0	47	5
Dumont S. (V)	50	+0	50	4
Sommers Willy. (M)	17	+0	17	6
		=300		

De 300 te verdelen lijststemmen worden opgebruikt door Sybille Soetaert. Geen van de kandidaten haalt het bijzonder verkiezingscijfer.

De plaatsvervaarders in volgorde zijn Sybille Soetaert, Francesco Cascarano, en Harry Ottevaere.

De volgorde van de niet-verkozenen is dan als volgt: Suzy Dumont, Martine le Garroy, Willy Sommers en Wendy Tura.

Lijst nr. 2 (verkiezingscijfer: 450, 3 mandaten, te verdelen lijststemmen: 597)

Voor lijst nr. 2 waren de kandidaten Sonck, Huttener en De Ke effectief verkozen. De kandidaten Schingtienne, Geerts en Verhaevert blijven over.

We passen weer de procedure van verdeling van de lijststemmen toe en bepalen de volgorde.

Namen van de kandidaten	Naamstemmen	Te verdelen lijststemmen	Totaal	Volgorde
Schingtienne J.C. (M)	37	+413	450	1
Geerts F. (M)	230	+184	414	2
Verhaevert K (M)	16	+0	16	3
		=597		

Omdat er evenveel kandidaten overblijven als er plaatsvervaarders moeten aangewezen worden, zijn de 3 resterende kandidaten aangeduid als plaatsvervanger in volgorde: Jean Claude Schingtienne, Frans Geerts en Kris Verhaevert. Voor deze lijst zijn er geen overblijvende niet-verkozen kandidaten.

Lijst nummer 3 was een éénmanslijst. Er kan geen plaatsvervanger worden aangeduid. Isabelle Troch staat er alleen voor.

Ter informatie: de eerste keer dat een kandidaat niet wordt verkozen (eerste kandidatuur of na een effectief of plaatsvervangend OR- of comitémandaat), geniet hij vier jaar bescherming. Als dezelfde kandidaat bij de volgende verkiezingen opnieuw niet wordt verkozen, eindigt de bescherming na twee jaar, ongeacht het orgaan waarvoor hij kandidaat was. Daarna komt hij enkel nog in aanmerking voor bescherming als hij bij een vacant mandaat doorschuift naar een effectief of plaatsvervangend mandaat. Dit geldt ook voor een kandidaat die niet werd verkozen in 2016, die zich in 2020 geen kandidaat heeft gesteld en die in 2024 opnieuw niet-verkozen zou zijn.

7. REGELS VOOR DE VERVANGING VAN DE GEKOZENEN EN VAN DE PLAATSVERVAANGERS

Wanneer een plaatsvervangend lid effectief lid wordt, of zelf definitief wegvalt om een of andere reden, wordt het plaatsvervangend lid op zijn beurt vervangen door de resterende niet-verkozen kandidaat van dezelfde lijst met een bescherming van vier jaar die het meest aantal stemmen behaalde.

Niet-verkozen kandidaten met een beperkte bescherming, die dus twee opeenvolgende keren niet verkozen werden, kunnen ook nu geen plaatsvervanger worden. Enkel niet-verkozen kandidaten met de gewone bescherming kunnen doorschuiven naar plaatsvervanger.

Hieronder de niet-verkozenen van lijst 1 in volgorde:

Namen van de kandidaten	Volgorde
Dumont S. (V)	1
le Garroy M. (V)	2
Sommers W. (M)	3
Tura W. (V)	4

We gaan er van uit dat le Garroy en Sommers al bij de vorige verkiezingen kandidaat waren en niet werden verkozen.

We zullen nu de opvolgingskwestie illustreren aan de hand van uit het leven gegrepen gebeurtenissen bij Lijst nr. 1.

We hebben volgende uitgangssituatie:

	rang	uitgangssituatie
verkozenen		Steen Luc Notredame Yvette Godts Ron
plaatsvervangers	1 2 3	Soetaert Sybille Cascarano Francesco Ottevaere Harry
niet verkozen	1 2 3 4	Dumont Suzy le Garroy Martine (beperkte bescherming) Sommers Willy (beperkte bescherming) Tura Wendy

1. De effectief verkozen kandidaat Luc Steeno overlijdt schielijk tijdens een optreden in het bejaardenhuis. Dan neemt een plaatsvervanger diens plaats in. Dat is Sybille Soetaert want die staat 1^e op de plaatsvervangerslijst. Sybille Soetaert wordt effectief lid. De overblijvende plaatsvervangers schuiven nu door en Suzy Dumont – 1e in de rangorde van de niet-verkozenen- wordt 3e plaatsvervanger.

De nieuwe situatie is als volgt:

	rang	uitgangssituatie
verkozenen		Notredame Yvette Godts Ron Soetaert Sybille

plaatsvervangers	1 2 3	Cascarano Francesco Ottevaere Harry Dumont Suzy
niet verkozen	1 2 3 4	le Garroy Martine (beperkte bescherming) Sommers Willy (beperkte bescherming) Tura Wendy

2. Het toeval wil dat Sybille Soetaert een aanbod krijgt van Jeroen Meus om mee te werken aan een nieuw kookprogramma waardoor zij ontslag neemt uit de onderneming. Dezelfde dag krijgt militant Francesco Cascarano een aanbod om bij de vakbond te gaan werken als beroepskracht, en neemt meteen ontslag.
- 2 mandaten komen dus vrij: 1 van een effectief en 1 van een plaatsvervanger. Harry Ottevaere wordt effectief, omdat hij na het wegvallen van Francesco Cascarano eerste plaatsvervanger is. Suzy Dumont schuift op in de rangorde van de plaatsvervangers en Harry Ottevaere zelf wordt als plaatsvervanger vervangen door Will Tura. Hoewel Martine le Garroy en Willy Sommers hoger in de volgorde staan komen zij niet in aanmerking als plaatsvervanger. Iemand met een beperkte bescherming komt niet in aanmerking voor de vervanging van een plaatsvervanger. Er blijft een mandaat van plaatsvervanger open staan.

De nieuwe situatie is als volgt:

	rang	1
verkozenen		Notredame Yvette Godts Ron Soetaert Sybille
plaatsvervangers	1 2 3	Dumont Suzy Tura Wendy
niet verkozen	1 2 3 4	le Garroy Martine (beperkte bescherming) Sommers Willy (beperkte bescherming)

3. Stel dat nog twee gekozenen op deze zwaar getroffen lijst verdwijnen uit de onderneming: Yvette Notredame die manager wordt van een Brusselse overheidsdienst en Ron Godts die een nieuwe carrière begint als directeur van een vormingscentrum in Blanden. Dan schuiven Suzy Du-

mont en Wendy Tura door als effectief lid en er zijn nu helemaal geen plaatsvervangers meer.

De situatie is als volgt:

	rang	2
verkozenen		Dumont Suzy Tura Wendy Ottevaere Harry
plaatsvervangers	1 2 3	
niet verkozen	1 2 3 4	le Garroy Martine (beperkte bescherming) Sommers Willy (beperkte bescherming)

4. Tot slot verzeilt Wendy Tura als kandidaat bij het Vlaams Belang, wordt ze uiteindelijk geschrapt als ACV-lid, en de secretaris meldt de onderneming het einde van haar mandaat omdat ze geen lid meer is van het ACV. Martine le Garroy neemt rechtstreeks haar plaats in als gekozen. Martine beschikt daardoor meteen weer over de normale bescherming als mandataris *tot haar mandaat* afloopt. Als ze opnieuw niet wordt verkozen voor de volgende verkiezingen, dan geniet ze enkel nog beperkte bescherming. De wetgeving houdt enkel rekening met de resultaten van de vorige verkiezingen, en niet met gebeurtenissen (vervanging ...) die daaruit zijn voortgevloeid.

De situatie is als volgt:

	rang	3
verkozenen		Ottevaere Harry Dumont Suzy le Garroy Martine
plaatsvervangers	1 2 3	
niet verkozen	1 2 3 4	Sommers Willy (beperkte bescherming)

Een niet verkozen met slechts 2 jaar bescherming nooit plaatsvervanger worden.

8 Het afsluiten van de kiesverrichtingen

1. Het opmaken van het proces-verbaal en verzenden van de resultaten van de stemming

Na bovenstaande berekeningen en de verdeling van de mandaten moet de rest van het proces-verbaal worden ingevuld. Daarin worden de verschillende stappen in de berekening ingevuld.

Het proces-verbaal moet door alle leden van het bureau worden ondertekend. Als de getuigen opmerkingen hebben bij de berekeningen of het verloop van de procedure, kunnen ze die laten opnemen in het proces-verbaal. Het is van belang om de gegevens in het proces-verbaal grondig na te kijken. Bij betwisting van resultaten zal de FOD WASO teruggrijpen naar het proces-verbaal: als daar staat dat een bepaalde vakbond zoveel stemmen en zetels heeft gehaald, dan is dat ook zo. Om in beroep te gaan bij de arbeidsrechtbank, moet je een belang aantonen. Dit betekent dat de nietigverklaring of correctie die je vraagt van dien aard is dat de uitslag van de verkiezingen anders zou zijn. Het doel van de arbeidsrechtbank is niet om de slechte verliezers een platform te geven.

Vanaf deze sociale verkiezingen kan een louter materiële fout die wordt vastgesteld in het proces-verbaal na de verkiezingen worden gecorrigeerd zonder tussenkomst van een rechter, op voorwaarde dat er een unaniem akkoord is tussen de werkgever en alle organisaties die kandidaten hebben voorgedragen. In de andere gevallen moet beroep worden aangetekend bij de arbeidsrechtbank met de vraag naar een correctie van de verkiezingsresultaten. Een fout in het proces-verbaal die een invloed heeft op de volgorde van verkozenen en niet-verkozenen of op de bijzondere bescherming van kandidaten en verkozenen tegen ontslag, wordt niet beschouwd als een louter materiële fout: in dit geval moeten de partijen beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank om de correctie te vragen. Deze louter materiële correctie heeft geen gevolgen voor de beroepstermijnen.

De resultaten van de stemming moeten eveneens “onmiddellijk” aan de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg worden meegedeeld voor het opmaken van statistieken (art. 68 wet SV 2024). Dat gebeurt langs elektronische weg via de website van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Zodra de werkgever de gegevens heeft overgemaakt kan hij die ook afdrukken. De getuigen vragen best een afdruk. Werkgevers die de gegevens niet elektronisch versturen kunnen de ‘papieren’ statistische steekkaarten per post naar de FOD WASO sturen. In die uitzonderingsgevallen (werk-

gevers zonder internet) zorgen de ambtenaren van de FOD dan voor het inbrengen van de gegevens.

2. Doorgeven en controleren van de officiële uitslag

Het is belangrijk dat de getuigen de statistische gegevens die bij de FOD worden geregistreerd grondig nakijken! In het verleden stelden we vast dat er heel wat fouten gebeurden bij j het invoeren van deze gegevens.

ACV-militanten kunnen de resultaten die door hun werkgever werden ingebracht op de databank van de FOD WASO nakijken op de website **www.hetacv.be/sociale-verkiezingen**. Zoek met de zoekmotor je onderneming op, en met een muisklik bekijk je de uitslag in stemmen en zetels die je werkgever doorgaf aan de FOD als officieel resultaat. Zie je een fout, dan kan je die met het bijbehorende formulier meteen melden aan de verantwoordelijke sociale verkiezingen van het verbond. We doen dan het nodige om dat recht te zetten vooraleer de uitslagen definitief worden goedgekeurd als officiële einduitslag. Het proces-verbaal geldt dan als bewijsstuk.

Die officiële einduitslag is bepalend voor de samenstelling van paritaire comités, de verdeling van mandaten in de arbeidsrechtbanken en de beheerscomités sociale zekerheid ... Correcties en fouten die later worden ontdekt worden niet meer hersteld in de officiële einduitslag.

Op dezelfde manier kunnen ACV-getuigen ook de correcte uitslag in hun onderneming meteen melden aan het ACV, ook als hun werkgever nog niets heeft geregistreerd op de website van de FOD WASO. Met de zoekmotor op **www.hetacv.be/sociale-verkiezingen** zoek je je onderneming op, en met het standaardformulier kun je de resultaten in stemmen en zetels doorgeven.

Twee keer per dag worden de gegevens op de ACV-website geactualiseerd: wat 's morgens door de werkgever werd ingebracht op de website van de FOD, is na 14 uur te zien op de ACV-website. Om 18 uur worden alle gegevens die in de namiddag werden ingebracht door werkgevers verwerkt, zodat deze nadien ook op deze website verschijnen.

In ondernemingen die minder dan 100 werknemers tewerkstellen, en die vroeger een ondernemingsraad hadden, wordt de ondernemingsraad samengesteld uit de leden van het comité. De registratie van die uitslagen is tot nog toe niet helder geregeld. De werkgevers moeten in dat geval op de FOD-applicatie bij hun comité aanvinken dat met de comitéleden ook een ondernemingsraad zal worden samengesteld.

Let er zeker ook op dat de juiste uitslagen bij de juiste vakbond werden ingevuld. In het proces-verbaal worden de vakbonden volgens hun officieel lijst-

nummer gerangschikt: lijstnummer 1 is het ACLVB, lijstnummer 2 is het ACV, lijstnummer 3 is het ABVV, lijstnummer 4 is voor het NCK.

3. Het verzenden van de documenten

Het origineel van het proces-verbaal moet onmiddellijk worden verzonden naar de Directeur-Generaal van de Algemeen Directie Individuele Arbeidsbetrekkingen van de FOD WASO met vermelding van het dossiernummer dat eerder werd toegekend. Ook de betrokken vakbonden en eventueel de betrokken kaderorganisatie moeten een kopie krijgen per aangetekende zending (art. 68 wet SV 2024).

Ondernemingen kunnen ook dit proces-verbaal elektronisch opladen op de webapplicatie van de FOD WASO. In dat geval moet er niets per aangetekende worden verstuurd, noch naar de FOD, noch naar de vakbonden. Allen hebben immers elektronisch toegang tot de documenten en gegevens die de werkgevers opladen bij de FOD.

Een kopie van het proces-verbaal moet aan de werkgever worden bezorgd. Die moet dit gedurende de hele legislatuur bewaren voor het geval er leden moeten worden vervangen in de komende vier jaar.

Aandachtspunten voor de getuige:

- *Zie toe op een foutloos ingevuld proces-verbaal en vraag een kopie.*
- *Zie toe op een foutloze overdracht van de resultaten aan de FOD WASO.*
- *Geef de resultaten snel aan het ACV door via www.hetacv.be/sociale-verkiezingen.*
- *Controleer via www.hetacv.be/sociale-verkiezingen de aangifte van de resultaten in stemmen en zetels die de werkgever heeft gedaan.*
- *Neem de basisgegevens van het proces-verbaal over in dit getuigenboekje of maak een kopie van het originele proces-verbaal.*

4. Het verzegelen en bewaren van de documenten

Na afloop van al deze verrichtingen worden alle documenten die voor de verkiezingen hebben gediend (stembiljetten, kiezerslijsten met aanduidingen) opgeborgen in omslagen. Deze omslagen worden verzegeld (art. 68 wet SV 2024). De getuigen kunnen daarbij opnieuw hun zegel aanbrengen op de sluiting van de omslag, zodat de documenten als dusdanig behouden blijven en dat ze in geval van een geschil intact aan de rechter kunnen worden bezorgd.

Uiterlijk de dag na de sluiting van de verrichtingen overhandigt de voorzitter deze verzegelde omslagen aan de werkgever.

De werkgever bewaart de documenten gedurende een periode van 25 dagen die volgt op de dag van de sluiting van de kiesverrichtingen. In geval van beroep bezorgt hij deze documenten aan het bevoegde rechtsorgaan.

Als er geen beroep wordt ingesteld, of nadat er een definitieve beslissing in beroep gevallen is, mag de werkgever de documenten vernietigen (art. 68 wet SV 2024).

Aandachtspunt voor de getuige:
• Verzegel de omslagen.

9 De stemming per brief

1. Wanneer mag er per brief worden gestemd?

In de wetgeving (art. 57 wet SV 2024) zijn er strikte beperkingen voorzien rond tot het toelaten van het stemmen per brief. Dat is slechts mogelijk in 4 gevallen. Steeds is een voorafgaand schriftelijk akkoord vereist met alle betrokken representatieve werknemersorganisaties die kandidaten hebben ingediend voor die categorie van werknemers.

- **Een eerste geval** waarin stemming per brief kan worden toegelaten is bij een aanzienlijke spreiding van het personeel. Dat is bijvoorbeeld het geval in een vliegtuigmaatschappij, een schoonmaakonderneming, in een onderneming met veel personeel in buitendiensten enzovoorts.
- **Een tweede geval** is bij schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst. Dit geldt voor personeelsleden wiens arbeidsovereenkomst is geschorst wegens ziekte, ongeval, vakantie, gedeeltelijke werkloosheid enzovoorts.
- **Een derde geval** waarbij stemming per brief kan worden toegelaten is dit van nachtarbeid. Daarbij zijn echter bijkomende strikte voorwaarden. Voor de werknemers van de betrokken categorie (jongeren, arbeiders, bedienden, kaders; arbeiders en bedienden samen in geval van een gemeenschappelijk kiescollege) moet per categorie aan volgende beide voorwaarden gelijktijdig zijn voldaan:
 - Het aantal werknemers tewerkgesteld tussen 20 uur en 6 uur op de dag van de verkiezing, mag niet meer bedragen van 5% van het aantal op dezelfde datum tewerkgestelde werknemers.

- Het aantal werknemers tewerkgesteld tussen 20 uur en 6 uur op de dag van de verkiezing, bedraagt niet meer dan 15.

Met die beperkende voorwaarden wil men eigenlijk verplichten dat daar waar werknemers normaal in nachtploegen werken, zij ook 's nachts tijdens hun gewone werktijd kunnen gaan stemmen. Enkel wanneer het gaat om vrij kleine groepen van werknemers, bijvoorbeeld de nachtwakers, waarvoor het te omslachtig zou zijn om een speciaal nachtelijk stembureau te openen, is de stemming per brief toegelaten.

- **Een vierde geval** betreft de werknemers die niet werken tijdens de openingsuren van de stembureaus. Het is duidelijk dat het ook hier maar kan gaan om een zeer beperkte groep van werknemers (zie ook Handleiding pagina 137-139).

In deze 4 gevallen kunnen werkgever en alle betrokken representatieve werknemersorganisaties die kandidaten hebben voorgedragen voor die categorie zoeken naar een akkoord over een stemming per brief. Zo'n schriftelijk akkoord moet er zijn uiterlijk 56 dagen na de aanplakking van het bericht waarbij de verkiezingen worden aangekondigd. Afhankelijk van de verkiezingsdatum in de onderneming is dit dus uiterlijk vóór een dag in de periode van 9 tot 22 april 2024.

Dit akkoord vermeldt best omwille van welke reden de stemming per brief zal worden georganiseerd, wanneer precies de stembiljetten zullen worden verzonden en hoe de kiezers zullen worden aangeduid die tot de stemming per brief worden toegelaten.

De werkgever moet een afschrift van dit akkoord bezorgen aan de sociaal inspecteur-districtshoofd van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

2. De verzending van de stembiljetten

Ten laatste 10 dagen voor de verkiezingen moet aan de kiezers die in de onderneming werken een oproepingsbrief worden overhandigd. Op dezelfde dag moet ook de verzending gebeuren van de stembiljetten aan de kiezers die per brief stemmen door een aangetekende brief (zie punt 3.1. en art. 47 wet SV 2024). In de praktijk houdt dat in dat de werkgever vooraf kan pogen om aan zoveel mogelijk werknemers die schriftelijk gaan stemmen en in de onderneming aanwezig zijn een oproepingsbrief en de stembiljetten te bezorgen door overhandiging tegen ontvangstbewijs.

Strikt genomen heeft een werkgever daarvoor slechts enkele dagen tijd. Immers tot veertien dagen voor de verkiezingen kunnen de vakbonden nog vervangingen doorvoeren op hun kandidatenlijsten. En dertien dagen voor

de verkiezingen kan de kiezerslijst bij unaniem akkoord nog aangepast worden door het schrappen van kiezers die inmiddels de onderneming hebben verlaten.

Zodra er zekerheid is over de definitieve kiezerslijst en kandidatenlijst kan de werkgever de definitieve stembiljetten aanmaken en beginnen met de overhandiging van oproepingen aan wie die dagen wél aanwezig is in de onderneming. Voor de kiezers die per brief gaan stemmen kan samen met de oproepingsbrief ook de omslag met de stembiljetten tegen ontvangstbewijs worden overhandigd.

Die praktijk is te verkiezen boven zendingen met aangetekende brieven: dan moeten de betrokken kiezers die niet thuis zijn als de postbode langskomt niet naar het postkantoor om hun brief en stembiljet op te halen.

Aan alle kiezers die per brief stemmen en die tien dagen voor de verkiezingen op die wijze nog geen oproeping en stembrieven kregen overhandigd, moeten uiterlijk die dag per aangetekende brief hun oproepingsbrief en de stembiljetten worden verzonden. Langer wachten mag niet, want het bemoeilijkt de deelname van sommige kiezers aan de stemverrichtingen. Zo een onregelmatigheden kunnen aanleiding geven tot betwisting en zo tot een vernietiging van de verkiezingsuitslag leiden.

De getuigen moeten door de voorzitter behoorlijk worden verwittigd van deze verrichtingen. Voor de getuigen is het dan zaak om goed te controleren dat de zendingen overeenstemmen met de wettelijke bepalingen over het juiste aantal biljetten en het juiste aantal omslagen. En ook om te controleren dat niemand vergeten wordt en hetzij door overhandiging, hetzij door een aangetekende brief of door eender welk ander middel zijn oproeping en stembiljetten krijgt.

De voorzitter zorgt ervoor dat alle stembiljetten rechthoekig in vieren zijn gevouwen zodat de vakken waarin moet worden gestemd naar binnen zijn geplooid. Hij stempelt de stembiljetten op de keerzijde, voor al de stembiljetten op dezelfde plaats, met een zegel waarop de datum van de verkiezing is vermeld. Er moet over gewaakt worden dat aan elke kiezer het juiste stembiljet en het juiste aantal wordt verstuurd. Zie deel 4.2. "Uitreiking van de stembiljetten" voor deze correcte aantallen stembiljetten.

Eerste omslag

Elk stembiljet moet apart in een open omslag zitten die geen enkel opschrift mag dragen. Deze omslag moet samen met een tweede open en gefrankeerde omslag, en met een oproepingsbrief in een derde omslag zitten.

Tweede omslag

De tweede omslag is de omslag waarmee de kiezer zijn ingevuld-stembiljet-in-omslag zal terugsturen. Deze tweede omslag blijft ook open bij de verzending naar de kiezer en is van voldoende postzegels voorzien om terug te sturen.

Deze tweede omslag is

- bij ondernemingsraadverkiezingen geadresseerd "aan de voorzitter van het stembureau voor de verkiezingen van de ondernemingsraad van (naam en volledig adres van de onderneming)" en vermeldt ook de aanwijzing van het stembureau ("arbeiders" of "bedienden" of "kaderleden" of "jeugdige werknemers" of "arbeiders en bedienden" in het geval van een gemeenschappelijk kiescollege.
- bij comitéverkiezingen geadresseerd "aan de voorzitter van het stembureau voor de verkiezingen van het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk van (naam en volledig adres van de onderneming)" en vermeldt ook de aanwijzing van het stembureau ("arbeiders" of "bedienden" of "jeugdige werknemers" of "arbeiders en bedienden" in het geval van een gemeenschappelijk kiescollege.

Tot slot moet op deze tweede omslag ook nog de vermelding "afzender" worden vermeld, met daaronder de naam en voornaam van de kiezer en een ruimte voor zijn handtekening. Ook de vermelding van het verplicht karakter van het plaatsen van een handtekening van de kiezer moet op deze tweede omslag staan.

Bij de sociale verkiezingen van 2004 werden bepaalde stembiljetten van de stemming per brief niet meegeteld omdat de post voor de voorzitter van het stembureau - die in ziekteverlof was - niet tijdig werd geopend. Wees dus waakzaam in gelijkaardige situaties!

De oproepingsbrief

Daarnaast moet de kiezer ook een oproepingsbrief krijgen. Deze brief moet de vermelding bevatten "Om de afvaardiging die zal worden verkozen een werkelijk vertegenwoordigend karakter te geven hebben alle werknemers tot plicht aan de stemming deel te nemen" (art. 47 wet SV 2024).

Best bevat de oproepingsbrief ook de nodige instructies. De kiezer moet namelijk zijn stembiljet na het invullen in vier plooiën, met rechte hoeken, in de blanco omslag stoppen en die omslag sluiten. Vervolgens moet hij die gesloten omslag in de aan de voorzitter geadresseerde tweede omslag stoppen. Op deze omslag moet de kiezer zijn naam en voornaam vermelden en zijn handtekening. De afwezigheid van de handtekening maakt de stem on-

geldig (art. 58, wet SV 2024). De omslag met daarin de blanco omslag met het stembiljet mag door de kiezer op om het even welke wijze worden verstuurd, maar moet aankomen voor de sluiting van de stemming (art. 58 wet SV 2024). Deze datum staat daarom ook best in de oproepingsbrief.

Het is ook van belang aan de kiezer te melden dat voor elk stembiljet een aparte set omslagen moet worden gebruikt. Als een teruggestuurde blanco omslag meer dan één stembiljet bevat is deze ongeldig (art. 60 wet SV 2024). De blanco omslagen moeten immers in de correcte stembus komen en de stembiljetten dan gemengd met de rest van de stemmen. Als er dan meerdere stembiljetten in de blanco omslag blijken te zitten, kan men die bezwaarlijk nog even in de goeie stembus gaan droppen. Op dat moment weet men niet meer (het is een blanco omslag) van wie dat dubbele stembiljet is, en of van deze kiezer al of niet al een andere blanco omslag met stembiljet in deze brievenbus is beland. Daarom worden blanco omslagen met meer dan een stembiljet ongeldig verklaard bij de opening van de blanco envelop (art. 60 wet SV 2024).

Derde omslag

Het stembiljet in de open eerste omslag, de tweede omslag, en de oproepingsbrief en de instructies worden vervolgens in een derde omslag gestopt die aan de kiezer wordt geadresseerd. Deze moet ten laatste tien dagen voor de stemming per aangetekende brief aan de kiezer worden verstuurd (art. 47 wet SV 2024).

In die derde omslag waarmee de voorzitter van het stembureau de stembiljetten, de tweede omslag voor elk stembiljet, de oproepingsbrief en de instructies verstuurt, mag meteen ook alles van zowel de werkgroep als de ondernemingsraad. Als dat twee aparte stembureaus zijn en twee verschillende voorzitters werken die best samen. De binnenomslagen (de tweede omslagen) zijn dan wel telkens aan de voorzitter gericht van het betrokken stembureau.

Merk op dat er voor de andere kiezers die niet per brief komen stemmen nog wat meer respijt is: zij moeten enkel een oproeping krijgen, geen stembiljetten. En de werkgever mag voor hen tot acht dagen voor de stemming proberen om een bewijs van verzending en persoonlijke ontvangst door de bestemmeling van de oproeping te bekomen. Dat kan ook per mail met een persoonlijke ontvangstmelding (geen automatische berichtregel). Lukt dat niet, dan moet de werkgever ten laatste acht dagen voor de stemming de oproeping toch per aangetekende brief versturen of een alternatief, als daarover een unaniem akkoord was van alle betrokkenen in de OR, resp. het Comité PB.

Aandachtspunten voor de getuige:

- *Hou er toezicht op dat de juiste stembiljetten aan de juiste kiezers worden bezorgd.*
- *Controleer de verzendingslijsten: kregen alle kiezers hun oproepingsbrief en stembiljet overhandigd of wordt het hen tijdig verstuurd? Wordt niemand vergeten?*
- *Zorg ervoor dat de oproepingsbrief duidelijke instructies bevat.*
- *Zie erop toe dat voor elk stembiljet een aparte set omslagen is.*

3. Verwerking van de stemmen per brief

Deel “4.6. Toevoegen van de stemmen per brief” beschrijft de wijze waarop de stembiljetten die per brief werden ingestuurd moeten worden geteld.

4. Laattijdig aangekomen stembiljetten

Als er na de sluiting van de kiesverrichtingen nog stembiljetten aankomen bij de voorzitter zijn deze ongeldig (art. 58 wet SV 2024).

5. Een kiezer stemt in het stembureau én per brief

Het komt voor dat een kiezer die een oproepingsbrief en stembiljetten had ontvangen voor de stemming per brief, zich ook aanbiedt in het stembureau. De wet bepaalt dat deze kiezer mag stemmen en verduidelijkt dat wanneer de per brief uitgebrachte stem toch aankomt in het bureau, deze als ongeldig worden beschouwd.

De voorzitter opent de buitenomslagen in aanwezigheid van het daartoe, indien noodzakelijk, speciaal samengeroepen bureau. De binnenomslagen met het ongeldige stembiljet worden bewaard volgens de afspraken bepaald in artikel 68 (art. 58 wet SV 2024).

10 Elektronisch stemmen

Elektronisch stemmen betekent dat de papieren stembiljetten vervangen worden door stemmen per computer.

De voorwaarden voor elektronische stemming in de ondernemingen staan uitvoerig beschreven in de ACV-Handleiding (pagina 103 en volgende).

Voor de ACV-getuigen in ondernemingen waar elektronisch wordt gestemd zetten we in dit hoofdstuk een aantal specifieke aandachtspunten op een rijtje.

1. Ondernemingen die elektronisch kunnen stemmen

De beslissing om elektronisch te stemmen wordt genomen door de raad, het comité of, bij gebrek hieraan, de werkgever in akkoord met de vakbondsafvaardiging (art. 74, wet SV 2024). Elektronisch stemmen is echter enkel mogelijk als er een vakbondsvertegenwoordiging in de onderneming is. Dit akkoord veronderstelt ook dat de OR, respectievelijk het Comité PB vooraf door de werkgever werd geïnformeerd over het systeem van elektronisch stemmen dat zal worden gehanteerd en de wijze waarop de werkgever die elektronische stemming zal laten verlopen. De OR, resp. het Comité PB moeten erop toezien dat het informaticasysteem voldoet aan de voorwaarden opgelegd in de artikelen 72 en 73 van het wet SV 2024 (zie hiervoor ook het hoofdstuk 11 “Elektronisch stemmen” in de Handleiding sociale verkiezingen vanaf pagina 103).

De beslissing om elektronisch te stemmen moet in de onderneming worden aangeplakt uiterlijk 90 dagen voor de eigenlijke kiesverrichtingen, dus samen met de aanplakking van de informatie op dag X.

2. Voorwaarden waaraan het informaticasysteem moet voldoen

Vóór de aanplakking van de beslissing om over te gaan tot elektronisch stemmen moeten de leden van de OR, resp. het Comité PB geïnformeerd en geraadpleegd worden over de diverse voorwaarden waaraan het informaticasysteem moet beantwoorden. Het systeem moet bovendien worden neergelegd bij de AD Arbeidsrecht en Juridische studiedienst van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Op de website van de FOD worden deze systemen vermeld.

Bovendien moet het systeem ook vergezeld zijn van een attest van de fabrikant waaruit blijkt dat het systeem beantwoordt aan de voorwaarden opgelegd door artikel 72 van het wet SV 2024, en moet de fabrikant de garantie geven dat hij de nodige ondersteuning kan waarborgen als er zich tijdens de stemprocedure technische problemen zouden voordoen (art. 73 wet SV 2024). Als er zich tijdens de stemprocedure specifieke problemen rond het informaticasysteem voordoen, moet de getuige in elk geval de voorzitter van het stembureau verwittigen.

3. Vorming

Zowel de leden van het stembureau (voorzitter, secretaris en bijzitters), de plaatsvervangende voorzitters en secretarissen, als de getuigen en de kiezers moeten voor de verkiezingen een passende opleiding krijgen om aan de elektronische stemming te kunnen deelnemen. De werkgever moet dus in de mogelijkheid voorzien om vooraf kennis te maken met de te gebruiken apparatuur en software (art. 75 wet SV 2024).

4. Samenstelling van de kiescolleges

De samenstelling van de kiescolleges gebeurt op dezelfde wijze als bij de stemming met potlood en papier. Elk kiescollege moet dus afzonderlijk stemmen. Als er een gemeenschappelijk kiescollege is voor arbeiders en bedienden (minder dan 25 arbeiders, resp. 25 bedienden) brengt elke kiezer twee stemmen uit: één voor de arbeiderskandidaten en één voor de bediendekandidaten (art. 76 wet SV 2024). De schermen in het stemhokje moeten daarmee in overeenstemming zijn, zodat elke kiezer slechts voor zijn categorie kan stemmen.

5. Samenstelling van de stembureaus

Ook het stembureau is op dezelfde wijze samengesteld als bij de “gewone” stemming met potlood en papier. Er moeten dus een voorzitter, een secretaris en 4 bijzitters zijn. Zij moeten toezien op het correct verloop van de kiesverrichtingen, het stembureau openen, de computers voor de elektronische stemming opstarten en nagaan of alles foutloos functioneert. Aan het einde van de stemverrichtingen zullen zij het proces-verbaal van de kiesverrichtingen opmaken.

6. Stemmen vanaf de werkpost onder bepaalde voorwaarden

De raad, het comité of, bij gebrek hieraan de werkgever in akkoord met de vakbondsafvaardiging, kan beslissen dat de kiezers toegelaten worden om hun elektronische stemming vanaf hun gebruikelijke werkpost uit te brengen, door middel van een drager die verbonden is met een versleutelde netwerkverbinding en waarvoor een betrouwbare authenticatie van de kiezer gegarandeerd

is. Alle technische vereisten van de artikelen 72 en 73 moeten hierbij vervuld worden (art. 74, wet SV 2024).

Het akkoord legt de bijzondere voorwaarden vast eigen aan de onderneming om het geheim van de stemming te verzekeren en elke beïnvloeding van het stemgedrag tijdens de stemming te voorkomen. Dit akkoord definieert eveneens de gebruikelijke werkpost. Bovendien bepaalt het akkoord de afspraken met het oog op de goede werking van het stembureau, waarbij bijzondere aandacht moet uitgaan naar de wijze van identificatie van de kiezers (art. 74 wet SV 2024 en pagina 104-105 van de ACV-Handleiding Wetgeving SV).

Bepalingen die niet expliciet het voorwerp zijn van een afwijking blijven van kracht. Zo moet er bijvoorbeeld nog steeds een stembureau worden ingericht. Ook de samenstelling van de kiescolleges is precies dezelfde als bij stemming op papier.

En uiteraard moeten voor alle werknemers die niet vanop hun gebruikelijke werkpost kunnen stemmen, een of meerdere stembureaus worden ingericht, zodat zij (al dan niet elektronisch) onder toezicht kunnen stemmen.

7. Stemming per brief

Ook wanneer beslist wordt elektronisch te stemmen, kunnen de kiezers die op het ogenblik van de verkiezingen niet in de onderneming aanwezig zijn onder bepaalde voorwaarden hun stem per brief uitbrengen. De voorwaarden waaronder stemming per brief kan worden toegestaan hebben we uitvoerig toegeelicht in hoofdstuk 9 en in de ACV-handleiding wetgeving sociale verkiezingen. Hieraan verandert niets. Het akkoord over de stemming per brief moet uiterlijk bereikt zijn op dag X+56 (dus tussen 9 en 22 april 2024). Een afschrift van dit akkoord moet worden bezorgd aan de sociaal inspecteur-districtshoofd van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en aan de organisaties die kandidatenlijsten indienden.

Belangrijk bij het elektronisch stemmen is echter dat omwille van de geheimhouding van de stemming, de stemming per brief enkel zal gebeuren via het hoofdstembureau en dat bovendien de eerste 10 kiezers die zich aanbieden in dit hoofdstembureau ook per brief zullen stemmen (zie overheidsbrochure). Deze 10 kiezers mogen niet de leden van het stembureau zijn! Op die manier wordt voorkomen dat ook voor de leden van het stembureau bekend kan zijn hoe de kiezers per brief hebben gestemd. De stembiljetten van deze kiezers zullen worden gemengd met de stembiljetten van de stemmers per brief. De voorzitter van het stembureau zal voor het afsluiten van de kiesverrichtingen onder toezicht van het bureau de stemmen per brief elektronisch toevoegen (zie ook hierna onder “Aandachtspunten van de getuigen bij de stemverrichtingen”).

8. Inbrengen van de kandidatenlijsten en oproeping van de kiezers

De definitieve kandidatenlijsten moeten vóór de verkiezingen worden ingebracht in de software, zodat die nadien niet meer kunnen wijzigen. De getuigen van het hoofdstembureau kunnen de “programming” van de kandidatenlijsten bijwonen (art. 77 wet SV 2024). Best gebeurt dit zodra de kandidatenlijsten definitief zijn, op dag X+77 (periode tussen 30 april en 16 mei). Dan is meteen ook duidelijk of de verkiezingsprocedure al dan niet kan worden stopgezet (bijvoorbeeld omdat er geen kandidaten zijn of omdat slechts één vakbond een lijst indiende met maximaal zoveel kandidaten als er gewone mandaten te begeven zijn).

Uiterlijk 10 dagen voor de kiesverrichtingen worden de kiezers opgeroepen voor de verkiezingen (uiterlijk tussen 3 mei en 16 mei 2024). In deze oproepingsbrief wordt best gepreciseerd of er elektronisch zal worden gestemd. Best wordt bij de oproeping van de kiezers ook een korte toelichting gegeven over hoe het elektronisch stemmen in zijn werk gaat.

Aan de kiezers die afwezig zijn op de dag van de oproeping of die per brief stemmen, wordt de oproepingsbrief voor de verkiezingen per aangetekende zending verstuurd of door eender welk ander middel voor zover de werkgever een bewijs kan leveren van verzending van deze oproepingsbrief en van ontvangst door de bestemming. De werknemers die toegelaten werden tot de stemming per brief, zullen naast de oproepingsbrief ook de papieren stembiljetten toegestuurd krijgen. Hiervoor gelden dezelfde regels als in de ondernemingen waar “traditioneel” wordt gestemd. Het stembureau is mee verantwoordelijk voor deze verrichtingen en wordt dus best samengeroepen. De getuigen moeten door de voorzitter behoorlijk worden verwittigd van deze verrichtingen en mogen deze bijwonen (zie hiervoor ook hoofdstuk 9).

9. Aandachtspunten voor de getuigen bij het openen van de stembureaus

- De getuigen gaan na of het stembureau effectief aanwezig is en is samengesteld overeenkomstig het bericht dat in de onderneming werd aangeplakt tussen 13 en 26 april 2024
- Bij elektronisch stemmen zal er bij stemming per brief zowel gebruik worden gemaakt van elektronisch stemmen als van stembiljetten. De getuigen zullen dus moeten nagaan of de stembiljetten wel degelijk in overeenstemming zijn met de wettelijke bepalingen, dat de namen op de stembiljetten overeenstemmen met de namen op de definitieve kandidatenlijsten, dat de

nodige blanco enveloppes voorhanden zijn voor de stemming per brief (eerste 10 kiezers die in het hoofdstembureau per brief moeten stemmen), dat er stemhokjes, stempotloden en stembussen voorhanden zijn ...

- Ook de schermen die eventueel gebruikt zullen worden voor het elektronisch stemmen worden best vooraf door de getuigen gecontroleerd. Zij controleren ook best of het scherm alle lijsten van alle vakbonden en de correcte, definitieve kandidatenlijsten toont. Bij het begin van de kiesverrichtingen moet een beeldscherm worden getoond dat een overzicht geeft van alle lijstnummers en letterwoorden van de kandidatenlijsten. Wanneer de kiezer een lijst kiest, moeten de namen van alle kandidaten worden getoond in volgorde van hun voordracht. De schermen moeten de neutraliteit en objectiviteit van de verkiezingen waarborgen. Er mag dus geen enkele lijst of geen enkele kandidaat worden bevoordeeld of benadeeld door middel van de presentatie van de lijsten op de beeldschermen (art. 72, 3° wet SV 2024).
- De getuigen gaan ook na of het systeem niet toelaat een ongeldige stem uit te brengen. Als de kiezer ongeldig stemt (bijvoorbeeld tegelijkertijd stemt op verschillende lijsten), moet de kiezer een bericht krijgen dat hij ongeldig heeft gestemd en de vraag krijgen om zijn stem opnieuw uit te brengen (art. 72 wet SV 2024).
- De getuigen gaan ook na of het effectief onmogelijk is om meer naamstemmen uit te brengen dan er toe te kennen zetels zijn. Ook in dit geval moet het beeldscherm een bericht tonen dat de kiezer duidelijk maakt dat hij te veel naamstemmen heeft uitgebracht op een lijst en dat hij moet kiezen tussen lijststem en één of meerdere naamstemmen zonder het aantal toe te kennen zetels te overschrijden. De kiezer moet vervolgens worden uitgenodigd om de stemming te herbeginnen (overheidsbrochure hoofdstuk 2, afdeling 6).
- Zij gaan ook na of de lokalen voor de stemverrichtingen zodanig zijn ingericht dat de geheimhouding van de stemming wordt bewaard. Bijvoorbeeld: stemhokjes met gordijnen, stemcomputers met het scherm naar de muur opgesteld zodat andere kiezers die zich in het lokaal bevinden niet kunnen zien welke stem door een andere kiezer wordt uitgebracht, geen publiciteit in de stemhokjes, op de stemcomputers ... Controleer tijdens het verloop van de stemming regelmatig de stemhokjes of de plaatsen waar de pc's opgesteld staan nog even om na te gaan of er geen merktekens of geschriften werden aangebracht.

10. Aandachtspunten voor de getuigen tijdens de stemverrichtingen

- De getuigen moeten toezien op de controle van de identiteit van de kiezers. Alleen de personen die op de definitieve kiezerslijsten staan kunnen aan de stemming deelnemen.
- Wanneer er in de onderneming zowel elektronisch als per brief wordt gestemd, zullen de eerste 10 kiezers die zich aanbieden in het hoofdstembureau, gevraagd worden schriftelijk (met potlood en papier) hun stem uit te brengen (zie overheidsbrochure hoofdstuk 2, afdeling 6.2, pagina 346). De getuigen zien erop toe dat de kiezers de juiste stembiljetten en ook het juiste aantal stembiljetten krijgen. De getuigen moeten er ook over waken dat deze kiezers samen met hun stembiljetten de nodige blanco enveloppes krijgen om het stembiljet in te stoppen voor ze die in de stembus stoppen.
- Het is mogelijk dat de stemverrichtingen onderbroken worden (bijvoorbeeld tijdens de middagpauze, of als de stemverrichtingen over meerdere dagen zijn gespreid ...). In dergelijke gevallen zien de getuigen erop toe dat de stembussen en stemcomputers niet onbewaakt achterblijven. De voorzitter moet de nodige maatregelen nemen om de stembussen, de stembiljetten, de computers en de andere documenten (zoals kiezerslijsten) veilig af te sluiten en te bewaren. De stembussen moeten dan ook verzegeld worden en de documenten moeten worden bewaard in verzegelde omslagen. De getuigen kunnen op de verzegelingsband hun eigen kentekens aanbren-gen.
- De getuigen dienen ook aanwezig te zijn bij het begin van de volgende kiesverrichtingen, wanneer de omslagen en stembussen terug ontzegeld worden.
- Bij het einde van de kiesverrichtingen zullen de stemmen per brief, in aanwezigheid van de getuigen, moeten worden ingebracht in het elektronisch systeem (overheidsbrochure hoofdstuk II 6.4.). Hiervoor gaat men best als volgt tewerk:
 - Na het sluiten van de stemming, maar voor het stembureau het proces-verbaal van de verkiezingen afsluit, moeten de stembiljetten van de eerste 10 kiezers in het stembureau en de stemmen per brief worden samengevoegd. De voorzitter geeft aan het stembureau de omslagen die hij van de per brief stemmende kiezers ontvangen heeft. Hij mag deze niet openen. De naam van iedere per brief stemmende kiezer wordt door de secretaris in volgorde van ontvangst aangestipt op de kiezerslijst die voor verzending van de stembiljetten heeft gediend. Daarna opent de voorzitter de buitenste omslagen en deponereert de binnenste omslagen, die de stembiljetten bevatten, in de stembus. In deze stembus bevinden zich al de enveloppes met stembiljetten van de eerste 10 kiezers die per brief hebben gestemd. De enveloppes met stembiljetten worden dan gemengd.

- Vervolgens worden de omslagen één voor één opengemaakt en zal de voorzitter een elektronische stem uitbrengen conform de voorkeur die op het stembiljet werd aangeduid.
- Wanneer blijkt dat op een stembiljet meer naamstemmen werden uitgebracht dan er zetels zijn, wordt deze stem beschouwd als een lijststem. In het geval er tegelijkertijd één of meer naamstemmen en een lijststem werden uitgebracht, wordt dit ook als een lijststem in het elektronisch systeem ingebracht.
- Als er bij het openmaken van de omslagen wordt vastgesteld dat een ongeldige stem werd uitgebracht, moet dit volgens de gewone procedure in het proces-verbaal van de verkiezingen worden vermeld.
- Het kan ook voorkomen dat sommige stembiljetten verdacht zijn (zie hiervoor deel 6.7). Verdachte stembiljetten zijn stembiljetten waarbij de voorzitter of een ander lid van het stembureau twijfelt aan de geldigheid of ongeldigheid. Deze stembiljetten moeten door de voorzitter worden geparafeerd en vervolgens bij beslissing van de voorzitter worden ingedeeld bij de geldige, ongeldige of blanco stembiljetten. Als één of meer bureauleden voorbehoud willen maken tegen de beslissing van de voorzitter, vermeldt de voorzitter dit voorbehoud in het proces-verbaal. Vervolgens brengt hij overeenkomstig zijn beslissing de stem in via het elektronisch stemsysteem of klasseert hij het stembiljet bij de ongeldige stembiljetten.

11. Aandachtspunten voor de getuigen bij het afsluiten van de elektronische kiesverrichtingen

- Als alle kiezers hebben gestemd en de stemmen per brief in het elektronisch systeem zijn ingebracht, geeft de voorzitter de opdracht het stembureau af te sluiten. Het sluiten van de stembus gebeurt met een specifieke procedure zodat geen nieuwe stemmen meer geaccepteerd worden.
- Vervolgens wordt overgegaan tot het tellen van de stemmen en de toewijzing van de mandaten. Dit kan op elektronische wijze gebeuren of manueel (zoals bij de “gewone” stemming met potlood en papier).
- Het stembureau zal daarna ook het proces-verbaal van de verkiezingen invullen.
- Naast het aantal ontvangen stembiljetten worden ook het aantal kiezers vermeld dat aan de stemming heeft deelgenomen, het aantal teruggenomen stembiljetten, het aantal niet-gebruikte stembiljetten en eventuele opmerkingen van de leden van het stembureau en/of de getuigen.

- De elektronische dragers en andere documenten die voor de stemming werden gebruikt, moeten, net als de documenten bij gewone verkiezingen, in de onderneming verzegeld worden bewaard tot uiterlijk 25 dagen na de verkiezingen (art.68, wet SV 2024). Het systeem moet mogelijk maken dat achteraf de stemverrichtingen en de resultaten kunnen worden gecontroleerd door de arbeidsrechtbanken en dat de geheimhouding van de stemming gewaarborgd blijft. Als er beroep wordt ingediend tegen de verkiezingsuitslag, moeten de gegevens aan de arbeidsrechtbank worden overgemaakt en zal er een hertelling van de stemmen worden uitgevoerd. Wordt er geen beroep aangetekend, dan mag de werkgever de documenten en gegevensdragers na afloop van deze periode vernietigen of wissen.

11 Vrijstelling van het organiseren van verkiezingen

1. Geen enkele kandidatenlijst werd ingediend

De kiesprocedure wordt stopgezet wanneer geen enkele kandidatenlijst is ingediend (art. 78 wet SV 2024). Kandidatenlijsten kunnen worden ingediend tot uiterlijk 35 dagen na de aanplakking van het bericht dat de verkiezingen aankondigt. Naargelang de verkiezingsdatum in de onderneming dus tot uiterlijk een dag in de periode van 19 maart tot 1 april 2024.

Het ontbreken van kandidatenlijsten moet apart worden bekeken per kiescollege én apart voor raad of comité. Het kan bijvoorbeeld zijn dat er voor de arbeiders geen kandidaten werden ingediend voor het comité en voor dit kiescollege de verkiezingsprocedure moet worden stopgezet. Dit terwijl gelijktijdig de verkiezingen doorgaan voor de bedienden, of nog voor de arbeiders voor de ondernemingsraad. En bij een gemengd kiescollege kan het voorkomen dat een meerderheidsgroep waarvoor geen kandidaten waren, toch moet komen stemmen omdat er bij de minderheidsgroep wél kandidaten waren.

Wanneer geen enkele kandidaat werd voorgedragen voor geen enkel kiescollege, moet er geen stembureau worden samengesteld (art 78 wet SV 2024), maar moet de werkgever zijn beslissing om de kiesprocedure stop te zetten aanplakken, evenals de reden van deze stopzetting. Deze beslissing kan worden aan geplakt bij het verstrijken van de termijn bepaald voor de neerlegging van de kandidaturen (na X+35, dit is, afhankelijk van de verkiezingsdatum, na 19 maart

tot 1 april). De werkgever houdt er daarbij best rekening mee dat de uiterste datum voor het indienen van kandidaten slaat op het aangetekend verzenden van documenten: hij houdt dus best een marge. Dit kan ook bij een vonnis dat alle kandidaturen nietig verklaart. Dan gebeurt de stopzetting bij het verstrijken van de termijn bepaald voor de kennisgeving van het vonnis.

De werkgever verzendt eveneens een afschrift van dit bericht naar de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en de betrokken vakbonden en eventueel betrokken kaderorganisaties. Als de werkgever het document oplaadt op de website van de FOD WASO hoeft hij niets te verzenden: alle partijen (overheid en vakbonden) beschikken dan meteen over het document. De term “betrokken” organisaties (art. 78 wet SV 2024) is wat onduidelijk als er geen kandidaten zijn.

2. Geen enkele kandidatenlijst werd ingediend voor één of meerdere categorieën maar wel voor andere categorieën

Wanneer er geen enkele kandidaat werd voorgedragen voor één categorie (bedienden, arbeiders, kaders of jongeren) maar wel voor andere categorieën, wordt de kiesprocedure voor de categorieën zonder kandidaten stopgezet. De kiesprocedure wordt echter voortgezet voor de categorieën waar wél kandidaten werden ingediend.

Er wordt dan geen stembureau opgericht voor de categorieën zonder kandidaten, maar wel voor de categorieën met kandidaten.

In dat geval gebeurt de stopzetting van de kiesprocedure voor de categorie zonder kandidaten niet door de werkgever maar door het stembureau dat wel werd opgericht. Als meerdere stembureaus werden opgericht gaat die taak naar het stembureau met het grootste aantal kiezers. Op de vooravond van de verzending of overhandiging van de oproepingsbrieven, wat dus normaal de eerste bijeenkomst zou zijn geweest van het betrokken stembureau, stelt het stembureau de stopzetting vast. Er wordt een proces-verbaal opgemaakt met de reden waarom er geen stemming zal plaatsvinden. Dat proces-verbaal wordt op dezelfde wijze als in deel 8 (zie pagina 52) aangegeven bezorgd aan de verschillende bestemmingen.

Ook hier is het nuttig en wenselijk dat de ACV-getuigen deze gedeeltelijke uitslag alvast melden via de website www.hetacv.be/sociale-verkiezingen. En ook in dit geval kunnen de resultaten die door de werkgever werden ingebracht bij de FOD WASO worden geverifieerd.

Net als het geval zou zijn geweest bij verkiezingen wordt ten laatste twee dagen na de verkiezingsdatum een bericht uitgehangen of bekendgemaakt aan het personeel met de vaststelling van de stopzetting van de kiesverrichtingen voor deze categorie personeelsleden.

3. Een aantal kandidaten gelijk aan of kleiner dan het aantal effectieve mandaten

De verkiezingsprocedure wordt eveneens stopgezet wanneer slechts één enkele organisatie voor een bepaald kiescollege een aantal kandidaten voordraagt dat gelijk is aan of kleiner dan het aantal toe te kennen effectieve mandaten (art. 78 §3 wet SV 2024). In dergelijk geval zijn de voorgedragen kandidaten van rechtswege verkozen.

Dit moet apart worden bekeken per kiescollege (jongeren, arbeiders, bedienden, kaders of arbeiders en bedienden samen bij gemeenschappelijk kiescollege) en apart voor ondernemingsraad en comité.

Het is dus mogelijk dat de verkiezingsprocedure wordt stopgezet voor de bedienden, terwijl ze verder gaat voor de arbeiders. Of wordt stopgezet voor de arbeiders voor het comité, maar niet voor de ondernemingsraad.

Als in een gemengd kiescollege de verkiezingsprocedure stopt voor de bedienden, maar niet voor de arbeiders gaat de verkiezingsprocedure gewoon verder. De bedienden en de arbeiders zullen dan opgeroepen worden voor de stemming voor de arbeiders.

De wet schrijft voor dat de kiesprocedure ook in dit geval kan worden stopgezet aan de vooravond van de verzending van de oproepingsbrieven (dag X+79: afhankelijk van de verkiezingsdatum uiterlijk tussen 2 en 15 mei 2024).

Het stembureau moet in elk geval worden samengesteld en ook effectief bijeenkomen (art. 78 wet SV 2024) aan de vooravond van de normale dag voor de verzending van de oproepingsbrieven (tien dagen voor de verkiezing). Het proces-verbaal moet worden ingevuld en bezorgd aan alle bestemmingen zoals beschreven in deel 8 (zie pagina 52) In het proces-verbaal moet staan dat geen stemming plaatsvond omwille van deze reden. Daarnaast moet het proces-verbaal de van rechtswege verkozen leden aanduiden. Er zijn in dit geval geen plaatsvervaarders, omdat er slechts zoveel kandidaten waren als er effectieve mandaten waren.

Uiterlijk 2 dagen na het sluiten van de kiesverrichtingen moet de werkgever het bericht aanplakken met de uitslag van de stemming en de samenstelling van de raad of het comité. De namen van de van rechtswege verkozen werknemersafgevaardigden worden aangeplakt voor het personeel. Als er verkiezingen plaatsvinden voor andere personeelsgroepen moet de aanplakking plaatsvinden na de stemming “om het resultaat van de verkiezingen niet te beïnvloeden.” (art. 78 §3 wet SV 2024).

De termijnen waarbinnen beroep moet worden aangetekend bij de rechtbank en de eerste vergadering van het comité of de OR zijn respectievelijk 13 en 43 dagen na de aanplakking van de resultaten. Dit betekent dat wanneer de aanplakking gebeurt op de dag van de verkiezingen (= dag Y) of de volgende dag (= Y+1), of 2 dagen later (= Y+2), de termijnen voor het beroep respectievelijk Y+13, Y+14 of Y+15 zijn en voor de eerste OR- of comitévergadering Y+43, Y+44 of Y+45!

Als meerdere vakbonden samen een aantal kandidaten voordragen dat kleiner is of gelijk aan het aantal toe te kennen effectieve mandaten is er geen vrijstelling van verkiezing. Er moet worden gestemd. De kiezer kan dan immers beslissen om enkel de kandidaten van de ene lijst te verkiezen, en geen enkele kandidaat van de andere lijst.

Opdat de raad en het comité zouden kunnen functioneren moeten er minstens 2 effectieve afgevaardigden zijn (art. 16 wet OR en art. 56 § 2 Wet Welzijn). Als er maar één kandidaat is voor alle categorieën samen is deze kandidaat van rechtswege verkozen. Ondernemingsraad en comité worden in dat geval niet samengesteld.

Een dergelijke kandidaat is volgens de wetgeving (art. 78 wet SV 2024) dan wel beschermd tegen ontslag, ook al zal hij geen mandaat uitoefenen. Die nieuwe bepaling bevestigt de vroegere interpretatie die recent door Cassatie was afgewezen.

De getuigen hebben in deze gevallen van gedeeltelijke stopzetting best meer dan de nodige aandacht voor het correct invullen van het proces-verbaal en van de statistische gegevens bij de FOD WASO. In het verleden bleken er in deze gevallen van gedeeltelijke stopzetting overvloedig veel fouten in de statistische gegevens. Deze natrekken op www.hetacv.be/sociale-verkiezingen loont de moeite.

4. “Ondernemingsakkoorden”

Soms komt men overeen om de stemprocedure af te gelasten en het comité of de raad bij conventie samen te stellen uit de kandidaten voorgesteld door de betrokken organisaties. Dit is geen geldig samengesteld comité of ondernemingsraad. Bij de minste juridische betwisting in de loop van de volgende vier jaar van een of andere bevoegdheid of van de beschermingsregeling, of van een latere beslissing van dit comité of ondernemingsraad, kan de geldigheid ervan eenvoudig worden verbroken. Met alle gevolgen van dien.

Strikt juridisch gaat het overigens om een overtreding van de kieswetgeving die van openbare orde is. De werkgever en zijn aangestelden lopen daarbij in theorie de kans op strafrechtelijke geldboetes.

Het opmaken van een proces-verbaal kan als schrijftvervalsing worden aanzien, want er zijn geen effectieve verkiezingen doorgegaan.

Overigens volstaat het dat een vakorganisatie of zelfs één enkele werknemer een klacht indient bij de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten, of per aangetekende brief bij de griffie van de arbeidsrechtbank, om dergelijke onwettige constructie te stoppen.

Om die juridische redenen en om evidente deontologische redenen besliste het nationaal ACV-bestuur om deze praktijk actief tegen te gaan. Enkel in zeer uitzonderlijke omstandigheden kan daarvan worden afgeweken.

12 Mededeling van het proces-verbaal aan het ACV

We vragen de getuigen zo snel mogelijk de resultaten van de verkiezingen te melden aan de verantwoordelijke sociale verkiezingen van het ACV-verbond. Dat kan elektronisch via www.hetacv.be/sociale-verkiezingen of door een kopie van het proces-verbaal te bezorgen. Eventueel kan dit met het ingevulde exemplaar van het proces-verbaal in dit getuigenboekje.

Op dezelfde website www.hetacv.be/sociale-verkiezingen vind je welke resultaten door je werkgever heeft overgemaakt aan de FOD WASO. Check de resultaten en meld eventuele fouten via het bijbehorend elektronisch formulier aan het ACV.

De gegevens worden door de dienst onderneming van het ACV ingebracht bij de nationale resultateninzameling van het ACV. Achteraf worden die gegevens ook nog gebruikt om de officiële uitslagen opgemaakt door de Federale Overheidsdienst Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg te controleren. Tot slot vormen ze de basis voor een aantal interne databestanden: zo nodigen we de verkozenen uit voor vormingsactiviteiten, sturen we hen militantenbladen en documentatie enzovoort.

13 Aanplakking verkiezingsuitslag en toewijzing mandaten

Uiterlijk 2 dagen na het sluiten van de kiesverrichtingen moet de werkgever een bericht aanplakken met de uitslag van de stemming en de samenstelling van de raad en/of het comité (art. 68 wet SV 2024).

Dit bericht moet worden aangeplakt in de verschillende secties en afdelingen van de onderneming net zoals de aanplakking van de berichten rond de verkiezingsdatum en dergelijke. Het moet aangeplakt blijven tot de 84ste dag na de aanplakking, dus tot een dag in de periode van 5 tot 18 augustus 2024 (art. 68 wet SV 2024).

Het bericht moet duidelijk en nauwkeurig alle effectieve verkozenen en plaatsvervangers vermelden. Ook de werkgeversafgevaardigden en hun plaatsvervangers moeten hierin worden vermeld.

Ook in geval de kiesprocedure vroegtijdig werd stopgezet, en ook wanneer kandidaten hierdoor van rechtswege werden verkozen (zie deel 11) moet deze beslissing en de eventuele samenstelling van raad of comité op deze wijze worden aangeplakt (art. 78 wet SV 2024).

In de onderneming met 50 à 99 werknemers is het mogelijk dat, zonder verkiezing, een ondernemingsraad moet worden aangesteld. De personeelsafvaardiging is echter deze van het comité PB. Voor de werkgeversafvaardiging kan de werkgever andere mensen kiezen. Deze samenstelling moet ook apart worden aangeplakt, samen met de aanplakking van de samenstelling van het comité PB. Het is immers een apart orgaan (zie ACV-handleiding pagina 37-38).

14 Nietig verklaren of verbeteren van de verkiezingsuitslag

De rechtbank kan de verkiezingen nietig verklaren of de verkiezingsuitslag corrigeren.

Belangrijk hierbij is echter dat er vaste rechtspraak is waarbij nietigverklaring van de verkiezingen niet meer mogelijk is voor klachten die betrekking hebben op handelingen die aan de verkiezingen voorafgaan. Dergelijke geschillen, bijvoorbeeld over kandidatenlijsten, indeling leidinggevend en kaderpersoneel, aantal mandaten, bepaling van de kiezerslijst enz. moeten voor de rechtbank worden aangebracht op schema door de wet SV (art. 78bis, wet SV 2024). Na de verkiezingen hierover nog klacht indienen wordt in regel afgewezen.

Beroepen tot vernietiging van de verkiezingen of correctie van de uitslag moeten ingesteld worden binnen de 13 dagen na de aanplakking van de verkiezingsuitslag en de aanplakking van de werkgeversafvaardiging. Het is de datum van aanplakking die bepalend is, niet de uiterste datum van aanplakking! Als op de dag van de verkiezingen zelf ook nog de uitslag wordt aangeplakt, begint die termijn meteen te lopen, en is slechts tot Y +13 tijd om beroep aan te tekenen bij de arbeidsrechtbank. Als de werkgever wacht tot twee dagen na de verkiezingen om de uitslag aan te plakken, de uiterste datum, is er tot Y+15 tijd om in beroep te gaan bij de arbeidsrechtbank. Klachten kunnen worden ingediend door de werkgever, de werknemers of de betrokken werknemers- en kaderorganisaties (art. 78bis, wet SV 2024).

Redenen die in het verleden door de rechtbank werden aanvaard voor nietigverklaring zijn bijvoorbeeld:

- deelname aan de verkiezingen door een persoon die niet op de kiezerslijst voorkomt;
- gebruik van stembiljetten die niet beantwoorden aan het model van stembiljet;
- het niet respecteren van de taalwetgeving. Dit is een absolute nietigheid die dan weer op elk moment in iedere fase van de verkiezingsprocedure en ook daarbuiten kan worden vastgesteld;
- de verkiezingen volgens een andere uurregeling laten verlopen dan aangekondigd;
- tijdens de verkiezingen personen die op de kiezerslijst staan weren.

Betwistingen rond correctie van de verkiezingsuitslag hadden vooral betrekking op:

- meetellen van ongeldige stembiljetten;
- niet meetellen van geldige stembiljetten;
- verkeerde verdeling van de mandaten over de vakbonden.
- om beroep aan te tekenen bij de arbeidsrechtbank is het niet nodig dat de betwistingen in het proces-verbaal werden genoteerd.

De afwezigheid van bemerkingen in het proces-verbaal en het feit dat de kiesverrichtingen eenparig werden goedgekeurd, doen geen afbreuk aan het recht van een representatieve organisatie om de geldigheid van deze verkiezingen toch nog te betwisten. Toch zal een opmerking van de getuige in het proces-verbaal de positie van het ACV voor de rechtbank gevoelig versterken.

15 De vergoeding voor de getuigen

De prestaties van de getuigen die de stemverrichtingen bijwonen worden beschouwd als effectieve arbeid en moeten door de werkgever worden vergoed (art. 60 Wet Welzijn en art. 20 Wet OR).

Lijd je desondanks toch loonverlies door je opdracht? Contacteer dan je vakbondssecretaris.

Een rechtbank oordeelde eerder dat wel loon verschuldigd is, maar geen overloon of inhaalrust. Het recht op loon houdt ook de eventuele toeslagen in voor nachtprestaties of verplaatsingskosten als dit van toepassing is.

BIJLAGE 1 GETUIGENBRIEF

Ondergetekende Ann Vermorgen, Voorzitter van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België (A.C.V.), representatieve werknemersorganisatie, met zetel gevestigd te 1031 Brussel, Haachtsesteenweg 579, zoals voorzien in art. 14 §1, tweede lid, punt 4,a) van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, art. 3, §2 van de wet welzijn van 4 augustus 1996, wijst hierbij in het kader van de wet van 4 december 2007, gewijzigd door de wet van 30 december 2009, de wet van 2 juni 2015 en de wet van 5 juni 2023 betreffende de sociale verkiezingen de onderstaande persoon(en) aan als getuige voor de sociale verkiezingen 2024;

NAAM TBE	ADRES TBE		
NAAM	VOORNAAM	GETUIGE	KIESBUREAU
NAAM	VOORNAAM	GETUIGE	KIESBUREAU
NAAM	VOORNAAM	GETUIGE	KIESBUREAU

Te Brussel, datum

Ann Vermorgen

BIJLAGE 2 VOORBEELD STEMBILJETTEN (I)

I: STEMBILJETTEN
SOCIALE VERKIEZINGEN 2024

MODEL 1 ARBEIDERS

STEMBILJET

Onderneming:, te

Datum van de verkiezingen:

Verkiezing van de personeelsafvaardiging in het comité voor preventie en bescherming op het werk

Samenstelling: 6 gewone en 6 plaatsvervangende leden.

Verdeling:

- 1° arbeiders: 4 gewone en 4 plaatsvervangende leden;
- 2° bedienden: 1 gewoon en 1 plaatsvervangend lid;
- 3° jeugdige werknemers: 1 gewoon en 1 plaatsvervangend lid.

BIJLAGE 2: VOORBEELD STEMBILJETTEN (II)

1 ☐ ACLVB	2 ☐ ACV	3 ☐ ABW
Delval, Jean (M) ☐	Haveaux, Pierre (M) ☐	Houwaert, Michel (M) ☐
Manhout, Viviane (V) ☐	Verhelde, Danielle (V) ☐	Delva, Ursule (V) ☐
Tilkin, Oscar (M) ☐	Durieux, Gérard (M) ☐	Vantegem, Michel (M) ☐
Van Looy, Chris (V) ☐	Willemens, Berte (V) ☐	Renson, Liliane (V) ☐
Dubois, Jeanne (V) ☐	Meunier, Marie (V) ☐	Diest, Xavier (M) ☐
Maes, Danielle (V) ☐	Delaere, Nicole (V) ☐	Robin, Myriam (V) ☐
Durant, Vincent (M) ☐		
Leroy, Mélanie (V) ☐		

BIJLAGE 3 AFSCHRIFT PROCES-VERBAAL

Dit afschrift, volledig ingevuld, kan door de getuige ook gebruikt worden om de resultaten te bezorgen aan de dienst onderneming van het ACV. Let op: maak telkens een apart proces-verbaal op voor OR en CPBW en per orgaan apart per kiescollege.

Onderneming :

Adres :

Naam van de getuige :

Opgemaakt te :

Verkiezingen voor : OR / CPBW (1)

Kiescollege voor : arbeiders, bedienden, kaders of jonge werknemers (1).

Handtekening

(1) *Schrappen wat niet past.*

BIJLAGE A

VERKIEZINGEN VAN DE PERSONEELSAFGEVAARDIGDEN
 VOOR OR/CPBW (1)
 Stembureau voor : arbeiders/bedienden/kaders/
 jeugdige werknemers (1)

Benaming technische bedrijfseenheid :

Dossiernummer toegekend door de FOD WASO:.....
 Stembureau nr.

Verkiezingen gehouden op

PROCES-VERBAAL VAN HET STEM-BUREAU

Bureau : De heer voorzitter
 Mevrouw
 De heer bijzitter,
 Mevrouw
 De heer bijzitter,
 Mevrouw
 De heer bijzitter,
 Mevrouw
 De heer bijzitter,
 Mevrouw
 De heer secretaris,
 Mevrouw

BIJLAGE B PROCES-VERBAAL

Aantal ontvangen stembiljetten:.....

Aantal kiezers die aan de stemming
 hebben deelgenomen:.....

Aantal teruggenomen
 stembiljetten:

Aantal niet gebruikte stembiljetten:

Opmerkingen.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gedaan te, op.....

De secretaris,

De voorzitter,

De bijzitters,

BIJLAGE D
LIJST Nr 4 (NCK)

Aantal volledige lijststembiljetten (stemmen bovenaan de lijst)	Aantal onvolledige lijststembiljetten (naamstemmen)
.....
Naam van de kandidaten	Aantal naamstemmen toegekend aan de kandidaten op onvolledige lijststembiljetten
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

BIJLAGE D
Lijst Nr 5 ()

Aantal volledige lijststembiljetten (stemmen bovenaan de lijst)	Aantal onvolledige lijststembiljetten (naamstemmen)
.....
Naam van de kandidaten	Aantal naamstemmen toegekend aan de kandidaten op onvolledige lijststembiljetten
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Bijlagen

Bijlagen

BIJLAGE E

VERKIEZINGEN VAN DE PERSONEELSAFGEVAARDIGDEN
VOOR OR/CPBW (1)
Stembureau voor : arbeiders/bedienden/kaders/
jeugdige werknemers (1)

Benaming technische bedrijfseenheid :

.....

Stembureau nr.

Verkiezingen gehouden op

ALGEMENE TELLING DER STEMEN

Bureau : De heer voorzitter
Mevrouw

De heer bijzitter,
Mevrouw

De heer bijzitter,
Mevrouw

De heer bijzitter,
Mevrouw

De heer bijzitter,
Mevrouw

De heer secretaris,
Mevrouw

BIJLAGE F I. – KIESCIJFERS

Aanduiding van de bestanddelen die het kiescijfer bepalen	Lijst nr 1 ACLVB	Lijst nr 2 ACV	Lijst nr 3 ABVV	Lijst nr 4 NCK	Lijst nr 5
1. Volledige lijststembiljetten
2. Onvolledige lijststembiljetten
Totaal dat het kiescijfer uitmaakt

II. – VERDELING VAN DE ZETELS ONDER DE LIJSTEN

Kiescijfers	Lijst nr 1 ACLVB		Lijst nr 2 ACV		Lijst nr 3 ABVV		Lijst nr 4 NCK		Lijst nr 5	
	Quotiënten	Volg nummers van de quotiënten	Quotiënten	Volg nummers van de quotiënten	Quotiënten	Volg nummers van de quotiënten	Quotiënten	Volg nummers van de quotiënten	Quotiënten	Volg nummers van de quotiënten
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										
17										
18										
19										
20										
Aantal toegekende zetels										

Als er meer dan 5 lijsten werden ingediend voor de Ondernemingsraad, voorzie dan bijkomende kolommen.

BIJLAGE G

III. — BEREKENING VAN DE VERKIESBAARHEIDSCIJFERS

Aanduiding van de bestanddelen die het kiescijfer bepalen	Lijst nr 1 ACLVB	Lijst nr 2 ACV	Lijst nr 3 ABVV	Lijst nr 4 NCK	Lijst nr 5
Volledige lijststembiljetten					
Onvolledige lijststembiljetten					
Totaal					
Te vermenigvuldigen met het aantal aan de lijst toegekende zetels	X	X	X	X	X
Product van deze vermenigvuldiging					
Te delen door het aantal aan de lijst toegekende zetels plus één+1 =....+1 =....+1 =....+1 =....+1 =....
Quotiënt van deze deling dat het verkiesbaarheidscijfer uitmaakt					

BIJLAGE H

IV. — AANWIJZING VAN DE EFFECTIEF VERKOZENEN LIJST nr 1 (ACLVB)

Verkiesbaarheidscijfer

Aantal aan de lijst toegekende zetels

Aantal volledige lijststembiljetten

Te vermenigvuldigen met het aantal aan de lijst toegekende zetels **X**

Product dat het aantal stemmen vertegenwoordigt die bij overdracht aan de kandidaten in de orde van hun voordracht moeten worden toegekend

Namen van de kandidaten volgens de voordrachtsorde	Aantal naamstemmen (1)	Aantal lijststemmen bij overdracht toegekend (2)	Aantal stemmen die aan elke kandidaat toekomen	“Rangschikking op basis van het aantal stemmen die aan elke kandidaat toekomen (1 en/of 2)”

BIJLAGE H

IV. – AANWIJZING VAN DE EFFECTIEF VERKOZENEN LIJST nr 2 (ACV)

Verkiezbaarheidscijfer

Aantal aan de lijst toegekende zetels

Aantal volledige lijststembiljetten

Te vermenigvuldigen met het aantal aan de lijst toegekende zetels X

Product dat het aantal stemmen vertegenwoordigt die bij overdracht aan de kandidaten in de orde van hun voordracht moeten worden toegekend

Namen van de kandidaten volgens de voordrachtsorde	Aantal naamstemmen (1)	Aantal lijststemmen bij overdracht toegekend (2)	Aantal stemmen die aan elke kandidaat toekomen	"Rangschikking op basis van het aantal stemmen die aan elke kandidaat toekomen (1 en/of 2)"

BIJLAGE H

IV. – AANWIJZING VAN DE EFFECTIEF VERKOZENEN LIJST nr 3 (ABVV)

Verkiezbaarheidscijfer

Aantal aan de lijst toegekende zetels

Aantal volledige lijststembiljetten

Te vermenigvuldigen met het aantal aan de lijst toegekende zetels X

Product dat het aantal stemmen vertegenwoordigt die bij overdracht aan de kandidaten in de orde van hun voordracht moeten worden toegekend

Namen van de kandidaten volgens de voordrachtsorde	Aantal naamstemmen (1)	Aantal lijststemmen bij overdracht toegekend (2)	Aantal stemmen die aan elke kandidaat toekomen	"Rangschikking op basis van het aantal stemmen die aan elke kandidaat toekomen (1 en/of 2)"

BIJLAGE K

- De lijst nr 1 bekomt- zetels
- De lijst nr 2 bekomt- zetels
- De lijst nr 3 bekomt- zetels
- De lijst nr 4 bekomt- zetels
- De lijst nr 5 bekomt- zetels

Worden tot personeelsafgevaardigden aangewezen :

Lijst nr 1 ACLVB (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Lijst nr 2 ACV (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Lijst nr 3 ABVV (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Lijst nr 4 NCK (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Lijst nr 5 (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Worden tot plaatsvervangende personeelsafgevaardigden aangewezen :

Lijst nr 1 ACLVB (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Lijst nr 2 ACV (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Lijst nr 3 ABVV (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Lijst nr 4 NCK (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Lijst nr 5 (namen van de afgevaardigden) :

.....

.....

.....

Stopzetting procedure 1 Bericht van volledige stopzetting

Rangschikking van de niet-verkozen kandidaten :

Lijst nr 1 ACLVB (namen van de afgevaardigden) :

.....

Lijst nr 2 ACV (namen van de afgevaardigden) :

.....

Lijst nr 3 ABVV (namen van de afgevaardigden) :

.....

Lijst nr 4 NCK (namen van de afgevaardigden) :

.....

Lijst nr 5 (namen van de afgevaardigden) :

.....

Gedaan te (plaatsnaam):....., OP (datum):.....

De Secretaris

De voorzitter

De bijzitters

Verkiezingen van de personeelsafgevaardigden
(voor het CPBW / voor de OR)*

Benaming technische eenheid:.....
 Dossiernummer toegekend door de Federale Overheidsdienst:.....

**Volledige stopzetting van de procedure:
 Er is geen enkele kandidaat voor geen enkele werknemerscategorie.**

Gedaan te :....., op (datum):.....

Handtekening werkgever

* *Schrappen/wissen wat niet past.*

Stopzetting procedure 2 Proces-verbaal gedeeltelijke stopzetting (I)

Verkiezingen van de personeelsafgevaardigden
(voor het CPBW / voor de OR)*

Stopzetting voor de personeelscategorie:
(jeugdige werknemers / arbeiders / bedienden / kaderleden)*

Benaming technische bedrijfseenheid:.....
Dossinummer toegekend door de Federale Overheidsdienst:.....
Stembureau nr.:
Verkiezingen gehouden op:.....

Bureau: Dhr./Mevr. voorzitter,
Dhr./Mevr. bijzitter,
Dhr./Mevr. bijzitter,
Dhr./Mevr. bijzitter,
Dhr./Mevr. bijzitter,
Dhr./Mevr. secretaris,

Gedeeltelijke stopzetting: de procedure sociale verkiezingen wordt stopgezet omdat op dag X+35 geen enkele kandidatenlijst werd ingediend voor één of meerdere personeelscategorieën, terwijl één of meerdere lijsten werden ingediend voor minstens één andere personeelscategorie.

Er werd geen kandidatenlijst ingediend voor de personeelscategorie (jeugdige werknemers / arbeiders / bedienden / kaderleden)*.

Gedaan te, op (datum):.....

De Secretaris De voorzitter De bijzitters

* *Schrappen/wissen wat niet past.*

Stopzetting procedure 3 Proces-verbaal gedeeltelijke stopzetting (II)

Verkiezingen van de personeelsafgevaardigden
(voor het CPBW / voor de OR)*

Proces-verbaal van het stembureau
(jeugdige werknemers / arbeiders / bedienden / kaderleden)*

Benaming technische bedrijfseenheid:.....
Dossinummer toegekend door de Federale Overheidsdienst:.....
Stembureau nr.:
Verkiezingen gehouden op:.....

Bureau: Dhr./Mevr. voorzitter,
Dhr./Mevr. bijzitter,
Dhr./Mevr. bijzitter,
Dhr./Mevr. bijzitter,
Dhr./Mevr. bijzitter,
Dhr./Mevr. secretaris,

Gedeeltelijke stopzetting: (één enkele representatieve werknemersorganisatie / één enkele representatieve organisatie van kaderleden / enkel één groep van kaderleden)* heeft één lijst ingediend met een aantal kandidaten dat gelijk is aan of lager is dan het aantal toe te kennen gewone mandaten.

De kandidaat of kandidaten zijn van rechtswege verkozen.

Aantal mandaten:.....
Aantal kandidaten:

De lijst nr 1 ACLVB bekommtzetels
De lijst nr 2 ACV bekommtzetels
De lijst nr 3 ABVV bekommtzetels
De lijst nr 4 NCK bekommtzetels
De lijst nr 5 bekommtzetels

Worden tot personeelsafgevaardigden aangewezen:

Speciaal Proces-verbaal (In geval van stemming per brief)

Lijst nr 1: ACLVB	Lijst nr 2: ACV	Lijst nr 3: ABVV	Lijst nr 4: NCK

Verkiezingen van de personeelsafgevaardigden
(voor het CPBW / voor de OR)*

Proces-verbaal van het stembureau
(jeugdige werknemers / arbeiders / bedienden / kaderleden)*

Benaming technische eenheid:.....
Dossiernummer toegekend door de Federale Overheidsdienst:.....
Stembureau nr.:.....

Aantal stembiljetten teruggezonden door een kiezer die al komen stemmen is in het stembureau:

Gedaan te, op

De secretaris,
De bijzitters,

De voorzitter,

Naam van de kiezers die al zijn komen stemmen in het stembureau:

Gedaan te :....., op (datum):.....

De Secretaris

De voorzitter

Nuttige adressen

Hulp nodig? Vragen? Contacteer je vakbondssecretaris. In het verbond zijn er verantwoordelijken sociale verkiezingen. Ook zij kunnen je helpen. Hieronder vind je een overzicht met hun adressen en telefoonnummers.

Dirk Swysen Alliantie ACV Brussel- Vlaams-Brabant	Martelarenlaan 8, 3010 LEUVEN 016/21.95.71 Dirk.Swysen@acv-csc.be
Wendy Govaerts Alliantie ACV Brussel- Vlaams-Brabant	Martelarenlaan 8, 3010 LEUVEN 016/21.95.77 Wendy.Govaerts@acv-csc.be
Anja Nelis ACV Limburg	Monseigneur Broekxplein 6, 3500 HASSELT 011/30.61.04 Anja.Nelis@devormers.be
Bieke Reners ACV Limburg	Monseigneur Broekxplein 6, 3500 HASSELT 011/30.61.06 Bieke.Reners@devormers.be
Freija Luchtens ACV Oost-Vlaanderen	Poel 7, 9000 GENT 09/265.43.96 Freija.Luchtens@acv-csc.be
Wim Verhoeven ACV Antwerpen	Nationalestraat 111, 2000 ANTWERPEN 03/222.71.53 Wim.Verhoeven@acv-csc.be
Nico Rottee ACV West-Vlaanderen	Kan. Dr. L. Colensstraat 7, 8400 OOSTENDE 050/44.41.43 Nico.Rottee@acv-csc.be

 facebook.com/het.acv

 [@ACV_Vakbond](https://twitter.com/ACV_Vakbond)

 [ACVvakbond](https://www.youtube.com/ACVvakbond)

 [acv.vakbond](https://www.instagram.com/acv.vakbond)